

Lesník

Obsah

- 3 Editorial**
Anketa
- 4 Príhovor generálneho riaditeľa**
Októbrovú cenu generálneho riaditeľa si odniesol Pavol Kráľ zo Štátnych lesov Tanapu
- 5 Etika v základných dokumentoch lesníctva**
- 7 LESY SR dokončili cezhraničný projekt revitalizácie Beskýd za viac ako päť miliónov eur**
- 8 60. rok od vzniku lesného závodu v Čiernom Balogu**
IV. ročník stretnutia vedenia OZ Prešov s bývalými zamestnancami – dôchodcami
- 9 Cesta na Čierny vrch je zjazdná**
Lesníčkou roka sa stala zakladateľka lesnej pedagogiky Zdena Hudecová
- 10 Pri Žarnovici odhalené ďalšie významné lesnícke miesto – kamenný most Pokuty**
- 11 Otvorenie Lesníckeho náučného chodníka Jelenská - Špania Dolina a vyhlásenie Významného lesníckeho miesta v lesoch, ktoré vzkriesil Jozef Dekret Matejovie**
Lesnícky náučný chodník Sobranecké kúpele otvorený
Náučný chodník z pohľadu lesníka z Moravy
Tradície lesníckych zájazdů obnovená – námětem jsou Významná lesnícká místa
- 12 Štyri nové projekty v cezhraničnej spolupráci s maďarskými lesníkmi**
- 13 Naj strom**
- 14 Murované pramene pre pocestných**
- 16 Karol Halák – horársky elegán**
Zaujímajú vás obdivuhodné stromy?
- 17 Nová kniha v rodine lesníckej literatúry**
- 18 Čo bolo tohoročnou témou výstavy POLOVNÍK - LESNÍK v Košiciach?**
- 19 Tajomný les v Starom Tekove**
Z histórie lesného hospodárstva
Združenie lesnej prvovýroby – výraz spolupráce vlastníkov lesov na Slovensku
- 21 Alexander Filípek**
Lesník ktorého myšlienkam dáva dnešok za pravdu
- 22 „Rytier“ v pancieri**
Strelecký pretek O pohár generálneho riaditeľa LSR
- 23 Objekty Pro Silva nie sú záťažou**
Za hospodárením v objektoch Pro Silva
- 24 Krížovka**
Uveríte?
Zasmejte sa
- 25 Chata Dobrá Voda**
Naše zariadenia
Jelenie stehno s dubákmi
Receptár
- 26 Pre deti**
- 27 Spoločenská kronika**
Kalendár akcií
Životné jubileá
- 28 Na symbolickom lesníckom cintoríne pribudlo ďalších 32 mien ľudí, ktorí zomreli pri práci v lese**

18

19

22

LESNÍK

časopis zamestnancov
š.p. LESY SR
Banská Bystrica
november 2011

Šéfredaktor:

Ing. Vlastimil Rezek (vr)

Redaktori:

 Ing. Milan Longauer
Ing. Rudolf Bruchánik PhD.
Jiří Junek

Stáli prispievatelia:

 Mgr. Tatiana Figuurová
Ing. Viliam Stockmann

Grafická úprava:

 Mária Gálová
Miloš Sedláček
Reprografické centrum
NLC Zvolen

Foto na titulnej strane:

Vlastimil Rezek

Adresa redakcie:

 LESY SR, š.p.
Námestie SNP č.8
975 66 Banská Bystrica
telefón: 048/43 44 278
fax: 048/43 44 191
e-mail: vlastimil.rezek@lesy.sk

Či sa to niekomu páči alebo nie, do Vianoc, týchto sviatkov pokoja, zostáva už iba niekoľko týždňov. Podľa kresťanských tradícií by sme sa mali pripravovať na duchovné uzmierenie sa so svetom a v meditáciách očakávať výročie narodenia Krista.

A teraz trochu reality. Od konca októbra si vychutnávame vianočnú výzdobu supermarketov a od začiatku novembra nás telefónni operátori presviedčajú o nekonečne štedrej nádielke mesačných paušálov. Nič proti rozprávke Traja veteráni, no z pesničky Není nutno, není nutno, sa asi koncom roka nezanedbateľnej časti Slovákov začnú vyhadzovať vyrážky. Pokiaľ k týmto „radosťiam“ predvianočného obdobia prirátame nekonečné rady v obchodoch a naháňanie nesplnených tohoročných úloh v zamestnaní, na meditácie a pokoj asi veľa času nezostáva.

A predsa sa, až na riedke výnimky, na toto obdobie tešíme. Dôvod si každý nájde sám. Pre veľa ľudí je to okrem iného vianočný stromček, samozrejme živý. Vôňa čerstvého ihličia je totiž neopakovateľná a k tomuto obdobiu patrí. Iba pri cenovkách stromčekov v obchodoch si občas povzdychneme a pýtame sa, či by borovičky a jedličky od slovenských pestovateľov neboli rovnako pekné a zároveň lacnejšie. Ale to už je o inom. Obchod sa nie vždy riadi logikou a želaním zákazníkov. Aj dánski, holandskí a rakúski pestovatelia musia z niečoho žiť. Nemuseli by však ovládať až takú veľkú časť trhu na Slovensku. Čo poviete páni obchodníci? ■

Blaszkiewicz

Vedenie podniku LESY SR po vyhlásení predčasnej parlamentnej voľby pozastavilo pripravovanú reorganizáciu lesných správ a obvodov aj plánovanú zmenu systému obchodu s drevom. Ako vnímate toto rozhodnutie?

Ing. MÁRIA VACULKOVÁ,
vedúca ekon.-obch. úseku OZ Šaštín

Na OZ Šaštín prebehla reorganizácia lesných správ a lesných obvodov v rámci pilotného programu k 1. 10. 2011. V nasledujúcom období bude OZ zabezpečovať všetky úlohy v tejto štruktúre.

Rozhodnutie vedenia podniku, že od budúceho roku neprebehnú plánované zmeny v obchode s drevom, ovplyvní najmä drobných regionálnych odberateľov dreva. Pri uplatňovaní nového systému obchodu s drevom by mali malú šancu nákupu dreva v našom podniku.

Ing. JÁN BORČÍK,
vedúci VT úseku Rožňava

Neustále zmeny organizačnej štruktúry, ako aj čakanie na nové sú spojené s neistotou. Pre pracovnú pohodu a dobrý výkon je potrebná istota a stabilita hlavne vonkajšej prevádzky, od ktorej najviac závisí dobré fungovanie celej firmy. Pozastavením pripravovanej reorganizácie sa neistota predlžuje, ale na druhej strane sa vytvára priestor na prehodnotenie kritérií, podľa ktorých sa budú vytvárať nové LS a LO, nakoľko z môjho pohľadu tak, ako boli nastavené nedostatočne zohľadňovali náročnosť práce vedúceho LO. Ak by navrhovaná zmena obchodu s drevom zabezpečila maximálnu transparentnosť a čo najvyššie speňaženie dreva, ako najdôležitejšieho zdroja príjmov, tak je škoda, že sa neuskutoční.

Ing. PETER PŠAK,
vedúci ekonomicko-obchodného úseku,
referent obchodu LESY SR, š.p.OZ Sobrance

Vnímam to osobne v dvoch rovinách, na jednej strane je dobré a rozumné, že sa zastavilo niečo čo by sa pravdepodobne po zmene pomerov opäť mohlo meniť a tým by sme zase len zbytočne minuli finančné prostriedky. Za uplynulé roky sme už takýchto zmien, ktoré stáli nemalo peňazí a reálne nikto nevyhodnotil ich dopad na chod a riadenie podniku zažili už viacero. Na druhej strane každému reálne zmysľajúcemu človeku je jasné, že zmena organizačnej štruktúry LS a LO je asi nevyhnutná a je len otázkou času, kedy a v akej podobe bude

realizovaná.

Zmena spôsobu obchodovania s drevom by mala existenčný dopad na viacero odberateľov a tak zásadná zmena musí mať podporu „zhora“, no tiež je všetkým zainteresovaným jasné, že zmena musí nastať aj v tejto oblasti.

Ing. ANTON RACKÝ,
vedúci LS Liptovská Teplička

Každá reorganizácia okrem očakávaných zlepšení prináša aj napätie a neistotu do radov zamestnancov. Každý chápe, že zásadné zmeny vonkajších podmienok si vynútiť aj zmeny v organizačnej štruktúre firmy, resp. iné racionalizačné opatrenia. Na druhej strane zamestnanci sa dostanú do obdobia existenčnej neistoty, pritom si kladú ešte otázku či zmena je nevyhnutná a prinesie zlepšenie. Pozastavenie pripravovanej reorganizácie lesných správ a obvodov vnímam ako zbytočné predlžovanie obdobia neistoty, ktoré vplyva na zamestnancov negatívne, myslím si, že mnohí „idú len na pol plynu“. Pokiaľ je podľa zákona o štátnom podniku organizačná zmena v kompetencii podniku a dozrel čas na zmenu ako naliehavú nevyhnutnosť, nemyslím si, že politická atmosféra by to mala ovplyvňovať. Stráca sa iniciatíva zamestnancov, odhaľuje sa účinnosť kladného efektu zmeny.

Elektronické aukcie dreva nie sú úplne univerzálne riešenie obdoby dreva, ale podľa doterajších dobrých výsledkov je potrebné pokračovať v tomto spôsobe predaja v zvýšenej miere. Predpokladám, že aj tu existuje hranica, kedy sa naplnia možnosti elektronických aukcií ako spôsobu zlepšovania tržieb.

Ing. DUŠAN KRAJNIAK,
vedúci LS Plášťovce

Myslím, že to bolo dobré a prezieravé rozhodnutie, ktoré vnieslo trochu stability do vnútra podniku. Stability, ktorá je dnes v politicky a ekonomicky nestabilnom prostredí veľmi dôležitá. Ak by to vedenie podniku neurobilo, budúci rok by nás pravdepodobne čakali reorganizácie dve. Prvá, plánovaná, od začiatku roka a druhá, ktorá by odrážala zmeny v politickom spektre, s určitým odstupom po parlamentných voľbách.

Anketa

Ako najlepšie riešenie sa javí akási „permanentná reorganizácia“. Generálne riaditeľstvo by malo citlivo a korektne definovať minimálne parametre organizačných zložiek podniku – LO, LS, ... a príslušný manažér by mal povinnosť konať, ak parametre organizačnej zložky poklesnú pod stanovené minimum. Takže problém by sa riešil tam, kde vznikol aj výhody organizačnej stability.

Rozhodnutím vedenia podniku sa pozastavila aj zmena systému obchodu s drevom. Toto rozhodnutie hodnotím tiež pozitívne, aj keď z iného hľadiska. Rozhodnutie súdu, že sme verejný obstarávateľ možno neovplyvní len výrobný proces ale aj obchod, preto je lepšie vyčakať a problém riešiť postupne. Zmena systému vyvoláva aj neistotu medzi odberateľmi dreva a to tiež neprospeje celkovej situácii. Obchod u štátneho podniku by mal zabezpečovať dostatok zdrojov pre chod podniku, zabezpečiť minimálne dodávky stabilným a kľúčovým odberateľom dreva za primeranú cenu a zabezpečiť zdroje dreva pre nové, moderné výrobné kapacity vznikajúce na Slovensku, ktoré pracujú s vysokou pridanou hodnotou a preto dokážu nakupovať drevo za vyššie ceny, ako tradiční odberatelia. Verím, že takúto stratégiu, podľa ktorej by sme rozdeľovali obmedzené zdroje drevej suroviny by dokázali prijať aj naši obchodní partneri, pretože rešpektuje aj ich záujmy.

Ing. DUŠAN RAMAJ,
vedúci LS Polomka

Uvedené rozhodnutie vnímam rozpačito. Na našom OZ bolo zo strany vedenia OZ na pripravovanú reorganizáciu LS a LO „uväznené“ informačné embargo. Boli zverejnené len dva údaje – počet LS a počet LO. Ostatné informácie o pripravovanej reorganizácii som sa dozvedel od kolegov z iných OZ, alebo zo zdroja JPP (jedna pani povedala). Z uvedených dôvodov je mi ťažké hodnotiť, či pozastavenie reorganizácie bolo správne, alebo nie. Mňa, ako pracovníka vonkajšej prevádzky, by skôr zaujímali ďalšie kroky, napr. ako pri výmere 954 ha priemerného LO nebude lesník vypisovačom dopravných lístkov a odbíjačom dreva, ale tieto informácie zatiaľ asi nie sú na zverejnenie. ■

Príhovor generálneho riaditeľa

Milé kolegyně, vážení kolegovia,

dnes by sa mi žiadalo začať podľa jednej divadelnej hry – „Všetko sa po.....“, ale chcem ostať v únosnej miere slušnosti, tak radšej napíšem – Všetko je inak (alebo takmer všetko je inak). Aj to je len môj subjektívny pohľad a mnohí s ním nesúhlasia súhlasíť.

Prečo takto? Preto, že keď sa vám do rúk dostalo minulé číslo Lesníka, môj príhovor bol už neaktuálny. Už ste mali vo svojich počítačoch mail, kde sme oznámili, že takmer všetky zmeny, ktoré mali k prvému januáru nového roka nastať, sa realizovať nebudú. Nie preto, že by sme stratili chuť či zľakli sa. Je to z dôvodu všeobecne známeho. Politická situácia je taká aká je a my sa jej do určitej miery musíme prispôbiť. Nebudeme však len „kúriť a zhasínať“, ale budeme naďalej veci riešiť tak, aby podnik napredoval. Akurát veci, ktoré by mohli byť zastavené skôr, ako sa ukáže ich opodstatnenosť, tie pozastavujeme aj s tým, čo na to nadväzuje. Je to hlavne zmena obchodu s drevom, teda uzavretie aukcie. No a aj organizačná zmena a na to nadväzujúca mzdová smernica. Tomuto faktoru sa mnohí potešili. Ja však tvrdím, že len tí, ktorí sa zmeny báli. Báli sa jej preto, lebo sa ich mohla dotknúť až do takej miery, že by už neboli po jej realizácii zamestnancami Lesov SR. Áno, dotklo by sa to aj mnohých zodpovedných, ktorí sú dnes na miestach vykonávajúcich „nadstavbové práce“. Vonkajšia prevádzka, teda priamo lesnícke činnosti však mali jedinečnú príležitosť zbaviť sa tých, ktorí tejto firme skôr škodia. Za týmto si z minulého príhovoru stojím aj dnes a budem stáť vždy. Že viem, o čom píšem, podložiť tým, s čím sa stretám takmer pravidelne – zisteniami odborom kontroly. Protokoly, ktoré dostávam na stôl ma niekedy udivujú, niekedy zarazia, ale žiaľ, niekedy až nasr-

dia (a to sa za vyjadrujem veľmi mierne). Tolerovanie krádeží dreva pod pláštikom samovýroby, „výroba“ dokladov dodatočne len aby boli, nezistenie vykrádania lesa „prícestným rubom“ na miestach, kde sa takmer denne chodí... to sú len omrvinky z toho, čo sa ešte stále na lesníckych obvodoch a správach deje. Tak isto na závodoch pochybné výbery dodávateľov stavebných prác v údržbe či investíciách. Pokiaľ sa takéto boja, tak sa majú prečo! Na druhej strane na to, že sa reorganizácia pozastavila, doplatia takmer všetci lesníci vďaka pozastaveniu aj mzdovej smernice. Samozrejme, že veci sú pripravené, uložené a v prípade potreby je ich možné veľmi rýchlo implementovať do života. Ale na to musí prísť vhodný čas.

Zrejme sa oddiali aj označovanie dreva štítkami, lebo nebudú ustálené počty lesníckych obvodov a s tým súvisiaci nákup techniky pre lesníkov, oddialia sa úvahy o tvorbe nových PSoL, lebo zatiaľ nemáme zastabilizovaných lesníkov na obvodoch... To sú všetky veci, ktoré potrebujú nadväznosť, ktorá však zastala na začiatku. Ale potrebujeme aj úspešne dokončiť rok 2011 a rozbehnúť ten nasledujúci. Preto nemôžeme zúfať, že niečo sa nepodarilo, nedotiahlo... Akurát sa to oddialilo a raz, skôr či neskôr, tomu čas príde. To je odkaz aj pre tých, ktorí možno doteraz kroky súčasného vedenia vnímali pozitívne až dovtedy, kým sa reálne nezačalo hovoriť o reorganizácii.

Na záver ešte jedna pripomienka, prečo som ,aj keď do zátvorky, ale predsa v úvode uviedol, že takmer všetko sa zmenilo, čiže v tomto prípade ostalo po starom. Chodím ďalej po našich pracoviskách a čo sa ešte stále nezmenilo (zas nie všade), je benevolencia, s akou chodíme okolo vecí, ktoré by mali byť samozrejmosťou. Žiaľ, stále nie sú. Inak

Ing. Igor Vizslai

by sa nemohlo stať, že s vedúcim ES, tento krát v Betliari, prechádzame sklad, pozdravíme sa robotníkom, ktorí vykonávajú ručnú manipuláciu dreva a oni bez mihnutia oka nepoužívajú OOPP. Ako dodávatelia prác mňa poznať nemusia a teda prečo by mali mať predo mnou rešpekt, ale vedúceho skladu by poznať mali a tomu by určite mali tieto skutočnosti vadit. Zrejme nevidia, lebo to nebol ojedinelý zjav, ale bežná súčasť každodenného života na sklade. Už som mnoho krát povedal, že všetko by to mohlo byť dobré, pokiaľ sa nestane úraz a potom sa budeme chytať za hlavy, čo všetko bude od nás inšpekcia bezpečnosti pri práci pýtať. A stále opakujem, že múdry sa učí na chybách druhých, hlúpy na svojich. Nazozaj sa musí stať úraz na každom pracovisku, aby sa vedúci poučili? Nie je to však drahá škola? Nie v peniazoch, ale v zdraví kolegov, spolupracovníkov... O kom budem písať nabudúce? Ktorý riaditeľ príde o prémie a predpokladám že následne aj jeho podriadení? Ak však máte lepší spôsob, ako dosiahnuť zmenu v myslení, napíšte, rád vyskúšam. Vopred ďakujem. ■

Októbrovú cenu generálneho riaditeľa si odniesol Pavol Kráľ zo Štátnych lesov Tanapu

Nezvyčajný začiatok mala v tomto akcia Čisté vody, ktorá už tradične koncom októbra odštartovala na Štrbskom plese vo Vysokých Tatrách. Kým sa potápači ponorili do studenej vody najznámejšieho plesa, aby ho zbavili odpadu nahádzaného do vody počas sezóny nezodpovednými turistami, udelil Generálny riaditeľ Lesov SR Igor Vizslai už desiatu cenu v rámci Medzinárodného roka lesov. „Za praktickú realizáciu starostlivosti o vodstvo Tatier“ si októbrovú cenu generálneho riaditeľa odniesol dlhoročný pracovník Štátnych lesov TANAPu a organizátor čistenia tatranských plies Pavol Kráľ. ■

-vr-

Etika v základných dokumentoch lesníctva

Profesijná etika aplikuje obecné etické pravidlá na pomery konkrétnych odborov ľudskej činnosti. Do popredia vystupuje v dobe renesancie v súvislosti so vznikom cechov, ktoré si pre svoju činnosť stanovovali aj určité morálne normy a princípy práce. Jedným z prvých lesníckych dokumentov, v ktorom sa objavuje požiadavka dodržiavania určitých základných pravidiel a noriem správania v podobe inštrukcií k práci lesníckeho personálu, je CONSTITUTIO MAXIMILIANA – lesný poriadok vydaný Maximiliánom II. v roku 1565. Jeho cieľom bolo zachovať lesy, udržať ich produktívne schopnosti a zaistiť ich výnosnosť na trvalé časy.

Maximilián II. (1564 – 1576)

- 4. bod: Ak ťažiarom boli prenajaté vpredu opísaných lesoch pre ich bane a huty niektoré lesy, ktoré sa nachodia v blízkosti medenej prevádzky, a toto prenajatie je medenec prevádzke na ujmu, alebo ak sa týchto lesov ťažiar samí zmocnili a ich zneužívajú, lesmajstri alebo lesní správcovia majú sa o tom presvedčiť, všetko prekontrolovať a správcom komory to oznámiť.
- 5. bod: Lesmajstri alebo lesní správcovia musia vykonať verný dozor, aby naši alebo oných pánov poddaní.... v lesoch bez poriadku drevo nerúbali...
- 15. bod: Viackrát spomínaní lesmajstri alebo lesní správcovia sú povinní vykonávať usilovný dozor, aby drevárski majstri, furmani, drevárski a uhliarski robotníci svoje věci a čo každému z nich osobitne zmluvne a podľa práva bolo uložené, usilovne a poctivo vykonávali a robili.

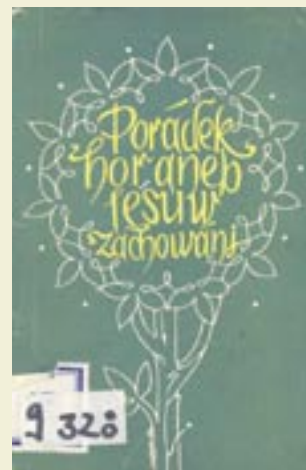

Úvodná strana Tereziánskeho lesného poriadku, 1770

Úvodná strana nemeckého opisu Maximiliánovho lesného poriadku, 1584

Tereziánsky lesný štátút (Porádek hor aneb lesuw zachování) vyšiel roku 1769 a v prvom rade určil spôsoby hospodárenia v lese, ktoré boli odrazom úrovne lesníckej vedy a praxe v polovici 18. storočia. Sú v ňom uvedené priame nariadenia, ktorých sa musia zamestnanci v lesoch pridržovať.

Fotografia úvodnej strany publikácie od J. Madlena a P. Korpela Porádek hor aneb lesu zachování

Obal seperátneho výtlačku Constitutio Maximiliana

Mária Terézia (1740 – 1780)

- 44. bod Kupcom dreva sa nemá dovoliť aby so svojimi drevorubačmi v zakúpenom lese ľubovoľne rúbali drevo. Rúbanie sa im má povoliť len pod prísny dohľad majiteľa lesa. Výhodnejšie je, keď sa im odpredá drevo zoťaté,.....Inak budú lesy zničené.
- 52. bod Majitelia lesov majú prísne dbať o to, aby kupci alebo najatí drevorubač nestínali borovice, smrek a jedle, ktoré obyčajne rastú v jedľových porastoch... Vinníkov treba prísne potrestať.

Rozvoj lesníckej vedy v 19. storočí, rast úrovne vzdelania lesníckeho personálu, jeho združovanie sa a formovanie lesníckeho stavu prinieslo oslobodenie lesníctva od baníctva a zároveň novú organizačnú formu riadenia štátnych lesov. Odrasom tohto vývoja bolo vypracovanie prvého komplexného uhorského lesného zákona roku 1879, ktorý v § 36 a § 37 stanovil presné podmienky výkonu lesníckej služby pre vnútorný správny personál (lesní úradníci) a vonkajší lesnícky personál (horári). Popri tomto základnom dokumente existovali oveľa konkrétnejšie a rozpracovanejšie materiály napr. Služobné predpisy v obvode Lesného riaditeľstva v Banskej Bystrici z roku 1897.

Jozef Dekret – Matejovie, lesmajster lesného úradu banskobystrickej komory v rokoch 1814 - 1837, významná lesnícka osobnosť, ktorú charakterizuje vysoká odbornosť, organizačná schopnosť, morálna autorita a ľudskosť.

20. storočie znamená vytvorenie prvého štátneho lesného podniku – Československé štátne lesy a majetky, ktorý sa stal dôležitým a stabilným článkom čl. ekonomiky. Pre približne 1300 zamestnancov bol uznesením vlády schválený schválený roku 1928 služobný poriadok, ktorý v diele II. uvádza povinnosti úradníkov napr. Služobná horlivosť, chovanie, zákaz prijímať dary, mlčanlivosť, styk zamestnancov so stranami a navzájom...

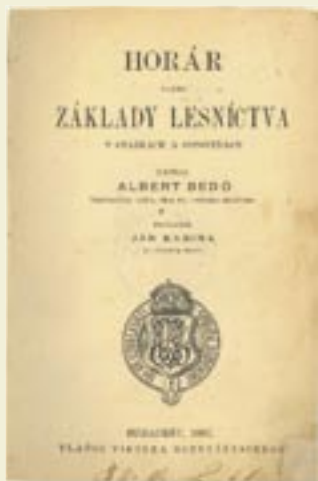
...K telesnej a odbornej výchove lesného inžiniera musí pristúpiť ešte dvojaká výchova: duševná vášho vlastného „ja“, t.j. výchova, možno povedať vnútorná a výchova pre váš vzťah k vašim spoluobčanom, vášmu národu a štátu, t.j. výchova vonkajšia – výchova občianska. Páni zamyslite sa nad svojim vnútrom, uvedomte si, aký nepretržitý prúd radostných a bolestných citov, sklonov, túžob, chýčiv, vášní a iných záchvevov mysle vašim vnútrom plynie, aby ste pochopili, že je nutné, aby tento prúd, ktorým je ovládané vaše myslenie a konanie bol usmerňovaný a riadený mravným zákonom, ktorý si musíte vo svojom vnútri vytvoriť. Tento mravný zákon musí váš citový a myšlienkový život ovládať, musí vám kázať rozlišovať medzi dobrom a zlom, musí vám byť oporou a vzpruhou...Mravný zákon nech vzbudzuje a udržuje vo vašom vnútri pocit povinnosti a zodpovednosti, nech vás prenáša cez rôzne životné chmáry a rany a formuje vašu osobnosť k tomu, čomu sa v živote hovorí charakter. Charakterný človek je zosobnením ľudskosti, pretože tým sa hlavne rozpoznáva človek od zvierata že dokáže svoj citový život a svoje pudy ovládať a podľa zásad mravnosti usmerňovať.

Časť z imatrikulačného príhovoru príhovoru Josefa Opletala študentom lesníckeho odboru Vysokiej školy zemédskej v Brne roku 1931

Ing. Dr.techn. h.c. Josef Opletal, prvý riaditeľ Štátnych lesov a majetkov v Banskej Bystrici (1919-1921), prvý generálny riaditeľ Československých štátnych lesov a majetkov v Prahe (1921-1923), vysokoškolský profesor a rektor Vysokiej školy zemédskej v Brne

Lesný zákon (zákonný článok XXXI z roku 1879)

Úvodná strana knihy Alberta Bedo HORÁR alebo ZÁKLADY LESNÍCTVA v otázkach a odpovediach

Obal knihy Služobný poriadok pre zamestnancov podniku Štátne lesy a statky, z roku 1932

Z knihy Služobný poriadok pre zamestnancov podniku Štátne lesy a statky, Banská Bystrica 1932

LESY SR dokončili cezhraničný projekt revitalizácie Beskýd za viac ako päť miliónov eur

LESY SR spolu s poľskými lesníkmi v októbri oficiálne dokončili projekt revitalizácie beskydských lesov za 5,635 miliónov eur spolufinancovaný z fondov EÚ. (Európsky fond regionálneho rozvoja, program cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2007-2013) Na obidvoch stranách hranice v okolí Čadce a Námestova lesníci obnovili 1890 hektárov lesa zasiahnutého hubovou a lykožrútvou kalamitou. Novo založené porasty zmiešaných lesov s vyšším podielom buka sú odolnejšie proti kalamitám a znižia tak aj riziko povodní v podhorských oblastiach.

„Revitalizácia znamená oživenie lesa, nie je to iba vyrúbanie uschnutých smrekových porastov. Lesu sadením pôvodných drevín vraciame jeho prirodzenú skladbu. Oproti dnes ochrannými tak presadzovanému bezzásahovému režimu vypestujeme takýto les niekoľkonásobne rýchlejšie, ako by to dokázala príroda,“ povedal v utorok 18. októbra na záverečnej konferencii k projektu v poľskom Jaszowcu generálny riaditeľ Lesov SR Igor Vizslai.

Projekt „Revitalizácia beskydských lesov s cieľom zlepšenia ich spoločenských, ekologických a protipovodňových funkcií na území poľsko-slovenského pohraničia“ (REW-BE LAS) podpísali LESY SR, Lasy Państwowe Katowice a tretí partner - obec Stará Bystrica, v októbri 2008. Štátny podnik Lesy SR mal v projekte vyčlenených na obnovu beskydských lesov 2,142 milióna eur, za ktoré počas troch rokov obnovil 721 hektárov kalamitných porastov a zasadil pritom viac ako 2,1 mi-

lióna sadeníc lesných stromov.

„Lesníci privítali možnosť využiť na obnovu Beskýd peniaze z fondov EÚ. Straty zapríčinené lykožrútvou kalamitou totiž dlhodobu prevyšujú výnosy z predaja kalamitného dreva a preto hľadáme aj iné zdroje financovania,“ poznamenal riaditeľ regionálneho riaditeľstva poľských štátnych lesov v Katowiciach Kazimierz Szabla.

Súčasťou projektu je aj vybudovanie 32 kilometrov dlhej turistickej trasy Beskydská zelená cesta, ktorá sa začína v Starej Bystrici upraveným úsekom bývalého násypu lesnej železničky a pokračuje cez Vychylovku, sedlo Príslop a rezerváciu Šrubita až do Rycierky Górnej na poľskej strane. Turistov vedie cez obnovené lesy a jej súčasťou je aj 18 informačných tabulí s údajmi o projekte, ale aj o prírodných zaujímavostiach Beskýd.

REW-BE-LAS je najväčším cezhraničným projektom spolufinancovaným fondmi EÚ v rámci Lesov SR. Nie je však jediný. Za peniaze z programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika, sa v uplynulých mesiacoch podarilo zrekonštruovať strechu kostolíka na Čiernom Váhu, koncom septembra LESY SR otvorili cyklotrasu Čierny Váh – Benkovo a ukončená je aj výstavba zásobníkov krmiva a deviatich posedov na pozorovanie lesnej zveri na lesných správach Liptovská Teplička a Čierny Váh. Cezhraničná spolupráca s poľskými lesníkmi by mala podľa predstaviteľov oboch štátnych firiem pokračovať ďalšími projektmi aj v programovacom období 2014 – 2020. ■

-vr-

Vývoj politických udalostí prebiehajúcich po roku 1948 ovplyvnil celú spoločnosť i ekonomiku krajiny a odrazil sa v živote každého lesníckeho podniku i jeho zamestnancov. Znamenali časté organizačné zmeny, zasahovanie jedinej politickej strany do riadenia podniku a v etickej rovine viedli k uplatňovaniu zásad socialistickej morálky a vytvoreniu morálneho kódexu budovateľa komunizmu. V tomto období vznikli dva zákony – prvý československý lesný zákon č. 166 z roku 1960 a zákon o lesoch č. 61 z roku 1977. Prvý sa vo svojej ôsmej časti venuje pracovníkom v lesníctve.

Zmena politickej a ekonomickej situácie v roku 1989 znamenala pokles vážnosti a obrovskú zmenu vo všetkých oblastiach života jednotlivca. Nevyhli sa ani lesníckej profesie. Príliš veľké a časté

zmeny, ktorými naša spoločnosť prechádza, vytvárajú v konečnom dôsledku chaos, pokles vážnosti právnych noriem i absenciu noriem etických. Určitým riešením a akýmsi záchytným bodom v štátnom podniku Lesy Slovenskej republiky sa stal etický kódex vypracovaný už roku 2001 (Kódex zamestnanca štátneho podniku LESY SR Banká Bystrica). ■

Luciba Milánová,
vedúca Lesníckeho
a drevárskeho múzea

ETICKÝ
KÓDEX
LESOV SR s.p.

60. rokov od vzniku lesného závodu v Čiernom Balogu

V tomto roku si súčasní i bývalí zamestnanci OZ Čierny Balog pripomenuli 60 rokov od momentu, kedy sa na lesníckej mape Slovenska objavil názov „Lesný závod Čierny Balog“.

Stalo sa tak v roku 1951 a to zlúčeniím RLZ Dobroč a RLZ Krám. Ako vidno aj z priloženej schémy jednotlivých reorganizácií a personálneho obsadenia riaditeľov lesného závodu až po dnes, v jeho obvode pôsobili viaceré známe osobnosti slovenského lesníctva. Nie je to náhoda, pretože územie závodu svojimi bohatými a krásnymi lesmi patrilo vždy k typickým lesníckym lokalitám. Dovoľme si tvrdiť, že je to tak až dodnes, kedy patrí OZ Čierny Balog k rozlohou síce menším, ale objemom úloh, produktivitou práce, zavádzaním nových technológií v lesníckej činnosti, ale aj počtom chránených území rôznych stupňov k tým závodom Lesov SR, š.p. Banská Bystrica, ktoré majú aj na dnešnej lesníckej mape Slovenska oprávnené svoje pevné miesto.

Vychádzajúc z tradícií závodu až po súčasnosť vznikla potreba spomenúť si na všetkých tých, ktorí sa v uplynulých šesťdesiatich rokoch zaslúžili o jeho dobré meno. Súčasní zamestnanci sa snažia v dobrých trendoch pokračovať aj pri stúpajúcich nárokoch na prácu, na jej nové postupy a formy, často v zložitom ekonomickom i spoločenskom prostredí.

Ako výraz ocenenia práce kolektívu terajších i nedávnych pracovníkov závodu preto vedenie OZ Čierny Balog zorganizovalo 18.10.2011 slávnostnú pripomienkovú akciu, na ktorej sa zúčastnili okrem súčasných a bývalých zamestnancov aj hostia.

V slávnostnom príhovore riaditeľa OZ Čierny Balog Miroslava Pepicha odznel podrobný opis histórie OZ, nakoľko to dovolili dnes už čiastočne obmedzené možnosti v získavaní historických materiálov, osobitne fotografických dokumentov.

Po zdraviciach hostí a po polhodinovej videoprezentácii „Od minulosti po súčasnosť“ sa v kultúrnom programe predstavili niektorí poprední slovenskí umelci a svoj pozitívny vzťah k lesu deklarovali v mene nastupujúcej generácie svojim básnickým vyznaním žiaci balockých základných škôl.

Poprajme teda čiernobalockým lesníkom k významnému výročiu veľa optimizmu, síl a úprimného snaženia o pokračovanie v úspešných tradíciách toho „ich“ závodu. Robia to pre naše spoločné dobro. Zaslúžia si to. ■

Text, foto: Boris Pekarovič, vedúci strediska Lesnícky skanzen

IV. ročník stretnutia vedenia OZ Prešov s bývalými zamestnancami – dôchodcami

Je dobrým a krásnym
zvykom, poďakovať sa za
všetko dobré, za dobre
vykonanú prácu.

OZ Prešov pravidelne od roku 2008 pravidelne organizuje stretnutie bývalých zamestnancov - dôchodcov. Je to prejav vďaky za všetko pozitívne, čo počas svojho života vykonali pre dobro iných ľudí, rodinu a v našom prípade aj pre les.

Už po štvrtýkrát v duchu tradície a pri príležitosti mesiaca úcty k starším, vedenie OZ Prešov zorganizovalo milú slávnosť - stretnutie bývalých zamestnancov dôchodcov, ktorá sa konala dňa 14.10.2011 v budove Spojenej lesníckej školy v Prešove. Po zvítaní sa prítomným prihovoriť riaditeľ OZ Prešov Ing. Ján Štefánik. V slávnostnom príhovore poďakoval dôchodcom za plodné prežité roky naplnené prácou, ktoré vystriedala pokojná staroba, ale hovoril aj o zmenách, ktorými prešiel odštepny závod od predchádzajúceho roku a zodpovedal na vznesené otázky.

Nasledoval slávnostný obed, počas ktorého prebiehala voľná projekcia filmov z oblasti š.p. Lesov SR, ako: Náučné chodníky, Lesnícke dni, využitia lesnej pedagogiky pri práci s verejnosťou atď..

Po občerstvení nasledovalo temperamentné vystúpenie folklórneho súboru „Lesníckovo dzivčata“ z obce Podhradík so známymi pesničkami. Folklórny súbor korunoval svoje vystúpenie záverečnou Lesníckou hymnou „Ako ta švárna dievčina...“ ku ktorej sa pridali všetci prítomní. Zvyšok popoludnia bol venovaný voľnej diskusii, spomienkam na spoločne prežité roky.

Na tvárach a v očiach všetkých prítomných bolo vidieť radosť z tohto stretnutia a nás organizátorov potešili slová: „ďakujeme a tešíme sa na ďalšie stretnutie“. Sme radi, že sa naši dôchodcovia mohli stretnúť, mali čas porozprávať sa, vybočiť z denného kolotoča a na chvíľu zmeniť denný stereotyp. My sme im mohli priblížiť náš dnešný život, ktorý žijeme, ktorý je plný zmien. ■

Helena Šoltýsová
personalista OZ Prešov

Cesta na Čierny vrch je zjazdná

Pohorie Strážovské vrchy, časť Nitrické vrchy nachádzajúce sa na území Odštepného závodu Trenčín sa vyznačuje geomorfologickou členitosťou s rozpätím nadmorských výšok 315 -1213 m.n.m. Geologické podložie tvoria karbonátové horniny (vápence, dolomity a vápnité zlepence) a tomu zodpovedá aj spôsob budovania lesnej cestnej siete.

Lesná cesta Čierny Vrch bola budovaná na pôvodnej „zväžnici“, ktorej technický stav nevyhovoval súčasnej prevádzke. Najmä v období dažďov bola zväžnica v niektorých úsekoch ťažko prejazdná. Pri chýbajúcom odvodnení v jarných mesiacoch dochádzalo vplyvom topenia sa snehu k tvorbe ľadu na ceste, čo v mnohých úsekoch znemožňovalo prejazdnosť cesty a viedlo aj k zvýšeným finančným výdavkom na zimnú údržbu.

Výstavba cesty bola rozdelená na dve etapy. Prvá etapa začala v septembri 2010 a spočívala vo vybudovaní priečného a pozdĺžneho odvodnenia. V roku 2011 sa pokračovalo vo výstavbe technických objektov, zhutňovaní pláne, navážaní a zhutňovaní konštrukčných vrstiev vozovky, až po definitívne ukončenie stavby. Dňa 22.9.2011 bola Lesná cesta Čierny vrch slávnostne odovzdaná do prevádzky za prítomnosti zástupcov odboru investícií LSR, š.p., zástupcov Odštepného závodu Trenčín a dodávateľa prác.

Dĺžka zrekonštruovanej cesty je 5,3 km. Na ceste bolo vybudovaných 25 priepustov, 22 kalových jám, osadených 30 ks ocelových odrážok do betónu, na vodných tokoch boli osadené 3 drevené lapače hrubých nečistôt a bolo zriadených 6 hospodárskych výjazdov do porastov. Cesta sa od ostatných našich ciest líši tým, že vrchný kryt vozovky a samotné teleso cesty tvoria jednotlivé konštrukčné vrstvy z kameniva a štrku. Lesná cesta Čierny vrch je svojim konštrukčným riešením so štrkovou úpravou prvá v územnej pôsobnosti Odštepného závodu Trenčín. Pre takéto riešenie sme sa rozhodli z dôvodu, že v pôvodnej trase bol dostatok prírodného materiálu - kameniva, únosnosť podložja zodpovedala požiadavkám prevádzky, chýbalo však dostatočné odvodnenie, svoju úlohu zohrali aj finančné náklady na realizáciu investičnej akcie.

Lesná cesta Čierny vrch sprístupnila nedostupné bukové porasty pod štvrtým najvyšším vrchom Strážovských vrchov – Čierny vrch (997 m.n.m.) a je zjazdná pre akýkoľvek druh osobných motorových vozidiel a pre ťažkú techniku. Jesenné daždivé počasie, zimné mrazy a ťažba dreva overí vlastnosti tejto konštrukčne výnimočnej cesty. ■

Eva Bošková, Peter Šťastný,
OZ Trenčín

Lesníčkou roka sa stala zakladateľka lesnej pedagogiky Zdena Hudecová

Vidiecky parlament na Slovensku vyhlásil v polovici októbra v Revúcej výsledky súťaže Vidiecka žena roka – Líderka roka 2011. Jej súčasťou bola v tomto roku, vyhlásenom za Medzinárodný rok lesov, mimoriadne aj kategória Lesníčka roka. Toto

ocenenie si odniesla zakladateľka lesnej pedagogiky na Slovensku Zdena Hudecová. V kategórii žena-aktivistka zvíťazila Margita Banasová, ženou – političkou roka sa stala Mária Feckovičová, ocenenie podnikateľka roka získala Monika Benková a cenu v kategórii žena – remeselníčka udelila porota Blažene Krivákovej.

Zdena Hudecová pracovala celý profesionálny život na rôznych postoch v lesnom hospodárstve. Je zakladateľkou lesnej pedagogiky na Slovensku a zároveň patrí medzi prvých lesníkov, ktorí sa venujú práci s verejnosťou a tým propaguje lesníctvo laickej verejnosti. Bola prvou predsedníčkou klubu žien pri Slovenskej lesníckej komore a je zároveň členkou rakúskej Asociácie lesných pedagógov. Hoci je už v dôchodkovom veku, je stále aktívna a v súčasnosti pracuje pre neziskovú organizáciu ALEA vo Veľkom Klíži.

Spoluorganizátorom súťaže Vidiecka žena roka – Líderka roka 2011 boli v tomto roku aj LESY SR a Slovenská lesnícka komora. Vo všetkých kategóriách bolo nominovaných spolu 33 žien, ktoré svoj voľný čas venujú aktivitám v rôznych oblastiach verejného života vo svojej komunite – obci, časti obce, mikroregiónu, či v zastupiteľstve a sú uznávanými osobnosťami. ■

Pri Žarnovici odhalené ďalšie významné lesnícke miesto – kamenný most Pokuty

História slovenského lesníctva predstavuje tisícročný sled každodennej práce, významných i menej významných udalostí, celé generácie ľudí - lesníkov i panteón lesníckych osobností. Z historického povedomia už mnohé počiny lesníkov vymizli, no tie čo zostali, naďalej pútajú našu pozornosť. Máme stovky lokalít, ktoré dokumentujú históriu lesníckej práce: budovy, parky, lesnícke osady, tajchy, múzeá, cintoríny, pamätníky, umelecké diela, biotechnické konštrukcie, stavby a pod.

LESY SR, inšpirované fenoménom svetového dedičstva, tak ako ho realizuje UNESCO, v roku 2007 začali vytvárať sieť VÝZNAMNÝCH LESNÍCKYCH MIEST. Hoci sieť významných lesníckych miest nikdy nebude konkurovať lokalitám svetového kultúrneho a prírodného dedičstva, zmysel má rovnaký. Upozorniť, označiť, spoznať, popularizovať a chrániť.

A tak sa rozbehla jedinečná akcia. Vytvára sa zoznam miest. Tieto sa začínajú postupne vyhlasovať, označujú sa informačnými tabuľkami, vydávajú sa k nim brožúrky, usporadúvajú semináre, do obnovy viacerých sa vkladá nemálo prostriedkov.

Významné lesnícke miesta predstavujú významné miesta z rôznych lokalít Slovenska. Ich výber bol podriadený zámeru ukázať široký záber lesníckej profesie. Jedným z nich je aj Zemný most Pokuty, ktorý je aj jednou z 12 zastávok Náučného chodníka „Po stopách lesnej železnice Klakovskou dolinou“.

Od Žarnovice až pod Vtáčnik, Klakovskou dolinou sa kľukatila lesná železnica, ktorá štyridsať rokov zväžala drevo z tejto oblasti. V Žarnovici bola doprava dreva desiatky rokov záležitosťou výlučne povozníkov. Kónské a volské záprahy vlastnili aj štátne lesy, a tak celý zvoz dreva spočíval na pleciach furmanov. Vyťažené drevo z Klakovskej doliny zväžali až do otvorenia železnice. Boli situácie, keď prvý povozník zhadzoval svoju fúru na sklade parnej píly, posledný furman v reťazi povozov bol ešte na námestí v Žarnovici. Niekedy sa zišlo až 40 záprahov. Pokusy s inými druhmi dopravných prostriedkov sa robili už v druhej polovici 19. storočia. Zo všetkých pokusov vyšla víťazne lesná železnica. K tomuto systému dopravy dreva prešlo Riaditeľstvo štátnych lesov v Žarnovici, do správy ktorého v roku 1923 patrilo cca 78 000 hektárov lesa. Iniciátorom stavby bol Ing. Samuel Kriška, riaditeľ

štátnych lesov a majetkov v Žarnovici, neskôr profesor na Vysokej škole lesníckej v Košiciach, ktorý podporoval lesné stavitelstvo.

Stavebné práce na lesnej železnici Klakovskou dolinou začali roku 1924 a postupne sa budovali jednotlivé úseky trate. Do roku 1927 bol postavený úsek Žarnovica – Hrabíčov -Pavlova lúčka, do roku 1930 ďalší úsek Hrabíčov – Klak -Megová. Tretia vetva viedla po Šarkanov jarok do Maras doliny – smer obec Píla. Náklady presahovali 6 miliónov korún. Celková dĺžka trate bola asi 34 km, z toho úsek Žarnovica - Pavlova lúčka 21,9 km. Predpísaná rýchlosť na železnici bola 15 km za hodinu. Výstavba lesnej železnice sa stretla s veľkým odporom obyvateľstva okolitých obcí. Majitelia záprahov v nej videli konkurenciu, preto ju zámerne poškodzovali. Konfliktne situácie vyvolávalo aj vyvlastňovanie pôdy. Všetky problémy však boli prekonané a parná lokomotíva so súpravou nákladných vozňov sa 1. októbra 1928 vydala pre svoj prvý náklad.

Spočiatku bola prevádzka na trati s rozchodom 760 milimetrov neprerušovaná, denný výkon predstavoval až sedemsto plnometrov. Vlakový personál dostal ráno príkaz na ktorom sklade, akú hmotu a v akom množstve bude nakladať. Prepravovala sa guľatina všetkých druhov, i rovnané drevo. Nakladala sa bukova, jedľová a smreková guľatina, z Megovej sa vozila tiež Douglaska. Niektoré jedľové kmene mali dĺžku až 28 metrov, príjemcom boli lodenice v Komárne.

Štátne lesy vlastnili 3 lokomotívy, 50 oplenových a 35 plošinových vozňov. Na úpravu trate slúžili dva traťové vozíky a dve dreziny.

So súhlasom správy štátnych lesov odväžala železnica lesným robotníkom, ktorí si v čase letných sezónnych prác „na Dolniakoch“ vyslúžili naturál-

ne obilie, tzv. výžinok. Toto obilie si obyvatelia každej obce naložili na vagón, ktorý bol v obci odpojený na vykládku. Ďalšou zvláštnou prepravou boli zájazdy obyvateľov obcí na oslavy Prvého mája na upravených plošinových vozňoch.

Lesná železnica umožnila nielen spracovať väčšie množstvo vyťaženého dreva, a tým rýchlejšie zbaviť les prestarutých porastov, ale vytvorila aj nové pracovné príležitosti pre obyvateľov z dedín Klakovskej doliny už počas výstavby, ako aj počas prevádzky. Železnica mala na trati niekoľko drevoskladov, do ktorých sa drevo približovalo suchými i mokrymi šmykmi - ríznami a súkromnými kónskymi a volskými záprahmi. Jeden z takýchto drevoskladov, jeden z najväčších na trati, bol aj v lokalite Pokuty, kde sa železnica rozvetvovala.

Hlavnú trať železnice bolo treba dostať z jednej strany údolia na druhú, čo sa mohlo vyriešiť iba premostením. Prístupilo sa k netradičnému riešeniu premostenia, mohutné násypy z oboch strán údolia sú prepojené zemným mostom postaveným z prírodného kameňa. V roku 1925 vznikla stavba, ktorá je unikátom pri stavbe lesných železníc a ktorá spoločne s okolitou prírodou vytvárala výnimočnú scéneriu.

Štyri desaťročia slúžila lesná železnica v Žarnovici svojmu účelu. Za tisíckami kubických metrov dreva, ktoré vlaky prepravili, sú aj osudy niekoľkých desiatok jej zamestnancov. Roky naplnené ťažkou a neraz aj nebezpečnou prácou.

Vlastná trať postupne starla, stroje park bol opotrebovaný, do popredia sa pretláčala automobilová doprava a v roku 1966 túto lesnú železnicu zrušili a začali demontovať.

Dnes zostalo z tejto unikátnej stavby zachovaných len pár fragmentov a jedným z nich je aj tento most. ■

Ivan Brašeň, Dušan Dávid,
OZ Žarnovica

Lesnícky náučný chodník Sobranecké kúpele otvorený

V blízkosti okresného mesta Sobrance vyrastá prímestský odpočinkový areál pre mamičky s kočíčkmi, deti, učiteľky škôl aj škôlok aj pre celú verejnosť. V nedeľu 23. októbra 2011 sa uskutočnil Sobranecký deň sv. Huberta, na ktorom sobranecký závod Lesov SR po roku prác otvorili v tamojšom kúpeľnom parku lesnícky náučný chodník.

Značne zdevastovaný park Sobrance

kých kúpeľov obhospodarujú LESY SR a preto sa mu lesníci rozhodli dať nový zmysel - vybudovať tu lesnícky náučný chodník. Duchovná autorka projektu Lucia Hanková zorganizovala sponzorov, miestneho farára aj občanov mesta. Každý priložil ruku k dielu a to je na chodníku aj vidno. Chodník je prepracovaný do najmenších detailov. Po roku prác sa podarilo tento neľahký cieľ splniť.

Chodník má dĺžku 1800 m, je v nadmorskej výške okolo 150 m a dá sa pohodlne prejsť pešo za pol hodiny. Jednotlivé zastávky náučného chodníka (je ich 17) oboznámi návštevníkov s históriou a slávou Sobraneckých kúpeľov, so životom v lesoch, s prácou lesníkov. Jednou zo zastávok, na ktorú sa mimochodom poskladali občania Sobraniec je kaplnka sv. Huberta posvätená biskupom. Na ďalšej zastávke je postavený poľovnícky posed ako vyhlídková plošina. V mokradi má svoje obydlie miestna vodná príšera. Stojany s textami náučného chodníka majú striešky upravené ako vtáčie búdky, z boku je vletový otvor. Popri cestičkách sú stĺpiky s názvami stromov. Chodník poteší každého od detí cez milovníkov prírody a priaznivcov pobytu na čerstvom vzduchu až po seniorov. ■

Ivan Hanula, LDM Zvolen

VÝZNAMNÉ
LESNÍCKE
MIESTO

Otvorenie Lesníckeho náučného chodníka Jelenská - Špania Dolina a vyhlásenie Významného lesníckeho miesta v lesoch, ktoré vzkriesil Jozef Dekret Matejovie

Ďalším oficiálne vyhláseným významným lesníckym miestom sa stalo VLM na pamiatku J. D. Matejovie v Jelenskej doline.

Lesy v oblasti Starých Hôr a Španej Doliny sa v minulosti kvôli banskej činnosti zneužívali až devastovali. Jozef Dekret Matejovie v ťažkých časoch vďaka svojej pracovitosti, inteligencii, predvídavosti a láske k prírode odvrátil nepriaznivý stav lesov. Niektoré lesy v tejto oblasti vysadil on. Bol to človek, ktorý nás naučil pestovať les, jeho myšlienka: „zachovať lesy potomstvu“ je inšpiráciou i pre lesníkov súčasnosti.

Na pôde Odštepnej závod Slovenská Lupča 25. októbra v Dolnom Jelenci slávnostne otvorili aj Lesnícky náučný chodník Lesnícky náučný chodník jelenská - špania dolina, ktorý na piatich zastávkach oboznamuje návštevníka so životom v lesoch, prácou lesníkov, históriou a významom tejto lokality. Jeho pohodlné absolvovanie zaberie približne 6 hodín, je dlhý 12,5 km. Chodník vedie prevažne po dobre udržiavaných dolinových a lesných cestách. Ponúka návštevníkovi pekné otvorené výhľady na Nízke Tatry, Veľkú Fatru a Kremnické vrchy. Trasa je vhodná pre rodinnú aj pre poznávaciu turistiku. Dá sa prejsť pešo alebo na bicykli, v zimnom období aj na bežkách. Realizácia chodníka upozorňuje na lesnícke témy, na výnimočnosť a technické pamiatky tejto lokality, a jedna zastávka so zemľankou pripomína boje z 2. Svetovej vojny. ■

Ivan Hanula, -vr-

Náučný chodník z pohľadu lesníka z Moravy

Ako dlhoročného návštevníka a obdivovateľa Vihorlatu, Sobraniec a ich okolia ma potešilo, že zanedbaný bývalý kúpeľný park jeho správcovia, lesníci postupne upravujú.

V blízkosti okresného mesta Sobrance tak vyrastá prímestský odpočinkový areál využiteľný o mamičiek s kočíčkmi až po lesnú pedagogiku. Nie sa čomu čudovať, autorkou projektu je žena- lesníčka. A je to vidieť.

Jiří Junek

Tradície lesníckych zájazdů obnovená – námětem jsou Významná lesnícká místa

Jiří JUNEK

Před několika lety bylo již tradicí, že Lesy Slovenské republiky, s. p., i lesy dalších lesníckých subjektů navštěvovaly tematické poznávací zájezdy lesníků z České republiky a v menší míře i naopak. Možná se podaří tuto dobrou tradici obnovit. Svědčí o tom i zájezd, který se konal ve dnech 13. – 15. října 2011. Byl zaměřen na některá Významná lesnícká místa na západním a středním Slovensku.

Na Odštepném závodě LSR, s. p. v Topolčiankách navštívili čeští lesníci Lovecký zámek, Státní zámek Topolčianky, zámecký park, Státní hřebčín a Zubří oboru. V Městských lesích Banská Bystrica si mohli v praxi vyzkoušet plavení metrového dříví ve vodním smyku – rizni v dolině Rakytovo v Harmanci. Na OZ Slovenská Lupča se v Jelenci poklonili památce snad nejvýznamnějšího slovenského lesníka – Jozefa Dekreta Matejovie. Zhlédli hrazení bystrin, které zde projektoval český lesnícký vědec a pedagog prof. Leo Skatula a prohlédli si tajch na plavení dříví. Po návštěvě hradu Slovenská Lupča projeli tunelem nad lesní cestou v Čelné nad obcí Lopej. Na OZ Černý Balog se svezli motoráčkem úzkorozchodné Čiernohorské železnice, která sloužila dopravě pře-

va i cestujících. Poslední půlden strávili v unikátním Lesníckém skanzenu v dolině Vydrovo na Čierném Balogu.

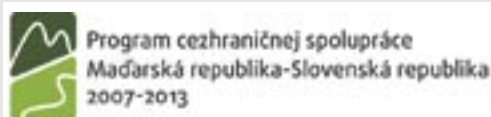
Jaké dojmy si ze zájezdu odvezli jeho účastníci?

„Zájezd po Významných lesníckých místech Slovenska je dobrý nápad, hodný opakování, i do jiných oblastí. U nás věnujeme také péči podobným místům, ale ne takto systematicky. A dosud jsme o nich nevydali souhrnnou publikaci.

Měli jsme možnost navštívit místa, kam se běžný návštěvník těžko dostane. Z nich v nás hluboký dojem zanechal Lovecký zámek v Topolčiankách, tunel na lesní cestě v Čelné, nebo hrad Slovenská Lupča s prastarou Korvínovou lípou. Ohromil nás Lesnícký skanzen ve Vydrově.

Bylo velmi příjemné a sympatické, jak se nám slovenští kolegové věnovali. Na besedách jsme zjistili, že nás tíží podobné problémy, jako například časté organizační změny.

Vysoce si ceníme toho, že se nám na všech navštívených odštepných závoděch věnovali i jejich ředitelé. Za milá přijetí děkujeme jim, i všem jejich spolupracovníkům, kteří se podíleli na přípravě a realizaci programu zájezdu.“ ■

Štyri nové projekty v cezhraničnej spolupráci s maďarskými lesníkmi

Úspešný začiatok užšej spolupráce slovenských a maďarských štátnych lesníkov v podobe štyroch podaných projektov v rámci 4. výzvy programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013

Koncom októbra bol termín uzávierky pre 4. výzvu v Programe cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013, v rámci ktorej sa štátnemu podniku LESY SR spolu s maďarskými partnermi podarilo úspešne podať štyri projektové zámery. Cesta k podaniu projektov nebola ľahká, ba priam kľukatá. Poďme pekne od začiatku...

Prvotná myšlienka zapojenia sa do tohto cezhraničného programu vznikla v hlave Ing. Jozefa Zatlukala ešte začiatkom roku 2010 na referáte europrojektov. Vtedy oslovil viacerých vtedajších riaditeľov OZ a spolu navštívili maďarské štátne lesnícke akciové spoločnosti s návrhom na spoluprácu. Spolupráca medzi slovenskými a maďarskými štátnymi lesníkmi existuje už dlhé roky a ide najmä o cezhraničnú výmenu skúseností medzi lesníkmi z prihraničných oblastí oboch krajín. Práve táto forma bola využitá pri príprave projektov, keď sa „stavalo“ už na priateľských základoch.

Od začiatku sme pokladali za dôležitý

prvok úspešnej spolupráce jasne zadefinované ciele oboch potenciálnych partnerov a pre tento druh podpory nemohol chýbať jednotný motív oboch partnerov s cezhraničným dopadom. Najdôležitejšiu úlohu pri vytváraní spoločného zámeru zohrali OZ, ktoré najlepšie vedia, kde by potrebovali pomôcť a jednou z možností financovania sú aj zdroje z rôznych fondov EÚ. Týmto chcem apelovať aj na ďalších vedúcich zamestnancov OZ, aby sa nevzdávali a hľadali aj oni rôzne možnosti, ako robiť veci lepšie.

Od konca júna 2011, teda od termínu vyhlásenia výzvy sa práce na príprave projektov museli veľmi zintenzívniť a celkovo sme pripravili 4 projektové zámery. Síce to raz vyzeralo na viac, raz na menej projektov, ale to je už riziko partnerstva. Aj na OZ sa projektové zámery nerodili ľahko. Zamestnanci OZ majú svoje pracovné náplne a príprava podkladov neraz viazla z dôvodu plnenia ich prioritných úloh. Tak sa stalo, že si to vyžiadalo veľakrát ich prácu po pracovnej dobe, resp. dobiehali zameškané práce

v dňoch pracovného voľna. Všetko sa však našťastie zvládlo, ale stálo za tým veľa práce, veľa odložených prác doma, alebo zanedbávanie rodiny. Aj tu však vidieť, že sme pracovali s kolegami, ktorí majú svoju prácu radi a neraz pre ňu obeťujú aj osobné záľuby.

Najrýchlejšie sa tvoril zámer medzi **Ipoly Erdő Zrt. a OZ Kriváň**, kde sa dokončili odborné štúdie, ktoré sú podkladom pre spoločný projekt **„Spoločne za zachovanie prírodných hodnôt na území Poľany a Börzsöny“**, s cieľom spoločnej ochrany prírodných hodnôt, prostredníctvom cielenej starostlivosti o lesnú zver na princípe veľkoplošného manažmentu s ohľadom na požiadavky vyplývajúce z potrieb ochrany prírody v chránených územiach CHKO Poľana a Národného parku Duna-Ipoly.

Maďarský partner **Ipoly Erdő Zrt.** riadil práce na príprave spoločného projektu s **OZ Levice** **„Spoločne pre prirodzené lesy v pohorí Börzsöny, Cserhát, v Štiavnických vrchoch a v Krupinskej planine“** so strategickým cieľom udržania a obnovy prírodného prostredia v predmetných pohorciach zmenou a zabezpečením pôvodnej drevinovej štruktúry lesných porastov a potlačením invazívnych druhov.

Vďaka veľkej iniciatíve kolegov z **OZ Rimavská Sobota** si získali partnera **Egererdő Zrt.** pre projektový zámer **„Lesníci deťom“** a zanietená Ing. Elena Kováčová pripravila a napísala žiadosť o finančný príspevok so spoločnými myšlienkami oboch partnerov na organizovanie spoločných kultúrno-vzdelávacích podujatí pre deti od lesníkov.

Kolegovia z **OZ Palárikovo** síce rýchlo našli projektového partnera na obnovu parku v Palárikove, ale ako prví získali aj negatívnu skúsenosť nespoľahlivého partnera, keď ten ako som spomenul odstúpil. Už sa pochovávali nádeje, ale na poslednú chvíľu sa predstavitelia **Ipoly Erdő Zrt.** rozhodli pre participáciu na projekte s názvom **„Spoločne za obnovu chránených historických parkov v Palárikove a v Diósjenő“** a veľ-

mi rýchlo dokázali pripraviť podklady pre tento zámer.

Nedá mi ešte nespomenúť aspoň zo pár riadkami náš prvý spoločný projekt podaný ešte v rámci 3. výzvy programu vo februári 2011 s názvom „Poľovnícky a lesnícky klaster na podporu udržateľného cezhraničného rozvoja“ s cieľom vytvorenia klastra, poskytovanie nových obchodných poradenských a informačných služieb, prieskum trhu s informačnými a marketingovými službami a nástrojmi za účelom zlepšiť podnikateľské prostredie pre lesníctvo, poľovníctvo a lesoturistiku podnikov. Síce LESY SR, štátny podnik sú v tomto projekte len ako pridružený partner (bez finančnej podpory) z dôvodu podpory vo forme štátnej pomoci vo forme „de minimis“, ale projekt bol úspešný a momentálne prebiehajú posledné rokovania a následne by mal byť v decembri tento projekt úspešne spustený.

Završením niekoľko mesačnej práce v podobe pripravených projektov, resp. žiadostí o finančný príspevok bolo spoločné stretnutie štatutárnych zástupcov maďarských štátnych lesníckych akciových spoločností **Ipoly Erdő Zrt. a Egererdő Zrt.** s generálnym riaditeľom a ekonomicko-obchodným riaditeľom štátneho podniku LESY SR, na ktorom sa dňa 24. 10. 2011 podpísali prehlásenia o partnerstve, čím sa aj oficiálne deklarovala budúca spolupráca medzi štátnymi lesníkmi susedných krajín. Na stretnutí sa zúčastnili aj riaditelia z predmetných OZ, na ktorých by mali byť projekty implementované v prípade ich schválenia. Priateľská atmosféra, ktorá sa niesla

celým stretnutím ukázala, koľko spoločného máme s maďarskými lesníkmi a ako rýchlo sa nájdú spoločné problémy každenného lesníckeho života.

Verím, že toto stretnutie bolo prvým, za ktorým budú nasledovať ďalšie počas implementácie projektov a obe strany budú mať osoh i radosť z dobre vykonanej práce, z prevzatých poznatkov od maďarských partnerov a možno vzniknú nové lesnícke priateľstvá, ktoré prežijú i cezhraničné projekty.

Na záver mi dovoľte poďakovať sa všetkým, ktorí stáli za prípravou týchto projektov, usilovne zháňali povinné prílohy, dlho do noci prekladali podklady, aby potom cez deň plnili svoje ďalšie pracovné povinnosti. Zároveň chcem poďakovať za podporu aj ostatným kolegom či už na GR, OZ alebo aj na LS, lebo aj oni poskytnutím svojich údajov a myšlienok prispeli do mozaiky, z ktorej sa skladá projektová žiadosť. Patrí im veľké ďakujem v mene štátneho podniku LESY SR za dobrú vec, ktorá nás môže posunúť ďalej.

Okrem toho by som chcel poďakovať kolektívu Národného lesníckeho centra, odboru rozvojových projektov pod vedením Ing. Petra Hrbáľa, ktorí dokázali vdýchnuť odborným lesníckym projektovým zámerom dušu a zmeniť ich na projektové žiadosti s cezhraničným dopadom, dobre zadefinovanými strategickými cieľmi a tým vytvoriť z nich konkurencieschopný projektový zámer s predpokladom pozitívneho výsledku od externých hodnotiteľov. Patrí im tiež veľké ĎAKUJEM. ■

František Král

Naj strom

Po zverejnení článku „Hľadáme Naj...strom Slovenska“ som začal brázditi pamäťou, kde sa nachádza v našej Sládkovičom ospievanej Poľane taký strom, ktorý by s úctou reprezentoval, lebo takých je na Poľane viac, čo si zaslúžia pozornosť a málo kto o nich vie. Nie je núdza vidieť jedle s obvodom kmeňa 420 cm vo výške 1,3 m, buky nad 350 cm, javory 380 cm, niektoré využívajú aj medveď ako brloh.

O Naj strom dávam do pozornosti jaseň štihly, ktorý sa nachádza na LHC Poľana, OZ Kriváň, v poraste 228, lokalita Strunga, ktorý má obvod kmeňa 520 cm a výšku 40 m. Pozývam vás na prechádzku Poľanou mimo vyznačených chodníkov. ■

Vedúci lesnej správy **Milan Rejko**

Celková rekapitulácia	celkový rozpočet	z toho LESY SR
HU-SK FOR WILDLIFE (OZ Kriváň)	744 515,50 EUR	445 327,20 EUR s DPH
HU-SK FOR FORESTS (OZ Levice)	804 096,00 EUR	409 835,00 EUR s DPH
HU-SK FOR CHILDREN (OZ R. Sobota)	147 389,09 EUR	72 401,10 EUR s DPH
HU-SK PARK (OZ Palárikovo)	879 003,91 EUR	535 757,52 EUR s DPH
CELKOVO	2 575 006,48 EUR	1 463 321,82 EUR s DPH

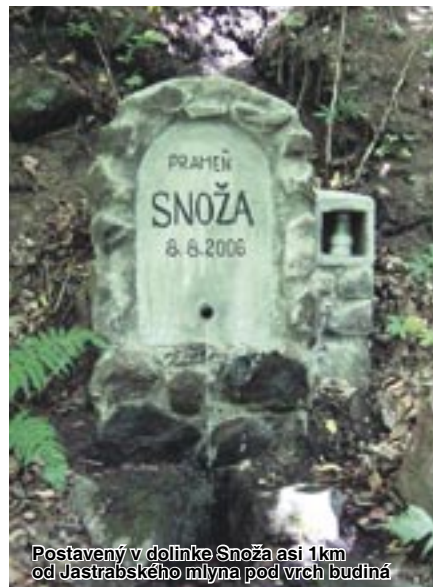
Murované pramene pre počestných

Ivan HANULA

Prameň čistej vody pri prechádzke prírodou je pre počestných malým zázrakom. Pekná studnička s dobrou vodou je ozdobou prírody aj miestom pre oddych a načerpanie nových síl. Ľudia sa takýmto miestam tešia a s obľubou ich navštevujú. Navštívili sme človeka, ktorý studničkám a ich úprave zasvätil veľkú časť života.

Ján Filanda je rodákom z Nevoľného, obce, ktorá sa nachádza na strednom Slovensku uprostred Kremnických vrchov. Učarovali mu horské pramene a studničky, ktoré sa stali jeho koníčkom. Počas rokov si vyvinul vlastný štýl a techniky, pomocou ktorých robí naše okolie lepším a krajším. Jeho pramene môžeme vidieť v našich lesoch pri cestách na potulkách po strednom Slovensku. Asi polovica prameňov je postavená v lesoch, ktoré spravuje OZ Žarnovica LS Ihráč. Pramene sú postavené pre robotníkov, turistov a aj pre lesnú zver.

S týmto šikovným človekom som mal možnosť sa stretnúť a urobiť s ním rozhovor o jeho práci a živote. Na moje otázky z radosťou odpovedal. Porozprával mi aj mnoho zážitkov, ktoré sa spájajú z jeho tvorbou. Rád sa s vami o ne podelím.

Postavený v dolinke Snoža asi 1 km od Jastrabského mlyna pod vrch Budiná

Postavený v doline Biely potok, vzdialený 2 km od Ihráča

Voda je neoddeliteľná súčasť lesa, najlepšia je priamo z prameňa. Môžete povedať, ako ste sa dostali k tomuto koníčku?

Celý život som pôsobil v úplne inej profesii, k murárcine som si našiel cestu sám. Betónovať som začínal na mojej záhrade. Učil som sa na vlastných chybách. Keď som nadobudol pocit, že to už celkom dobre zvládam, pustil som sa do prameňov. K ich budovaniu ma inšpirovali lesníci z Ihráča.

Keď ste zvládli základy murovania, tak ste niekde postavili svoj prvý prameň. Môžete nám povedať, kde je ten prameň?

Prvý prameň som postavil v Kremnických vrchoch asi pol km od mojej chaty neďaleko Jastrabského mlyna. Názov Snoža dostal podľa dolinky, v ktorej je postavený. Prameň som sledoval asi tri roky, má slabý prietok ale v lete nevysy-

chá. Štrk na stavbu som zoberal z neďalekého potôčka, cement, piesok a náradie som vyniesol na chrbte, kamene na stavbu som nazbieral v blízkom okolí. Stavba trvala štyri dni. O rok neskôr som pristavil druhý prameň zo vzdialenosti 100 metrov. Pri stavbe tohto prameňa som zažil nezvyčajnú príhodu. Pozrel som sa nevdojak na cestu a asi tak v 50 m vzdialenosti bolo na ceste mláďa diviaka. Vlieklo za sebou zadné nohy a keď som k nemu podišiel, začalo na mňa útočiť. Videl som, že je biedne, začalo na mňa útočiť. Videl som, že je biedne, trpí a nedá sa mu pomôcť. Ukončil som život utrápeného zvieraťa, naložil do fúrika a odviezol poľovníkovi. Ten pri kontrole zistil, že má prestrelenú zadnú nohu a od rany silný zápal na celej nohe. Poškodenú časť tela odstránil a po kontrole mäsa uvaril dobrý guláš.

Vaše pramene majú od začiatku mená, ľudia ich ihneď prijali. Kde sa berú tie mená?

Väčšinou sa spájajú z miestnymi a historickými názvami pre danú oblasť. V Kremnických vrchoch je mnoho horských prameňov. Na začiatku doliny Biely potok nad Ihráčom som postavil prameň Peňažná pomenovaný podľa vrchu nad ním. Neskôr som po dohode s horárom začal stavať prameň Studený v blízkosti cesty vyššie v doline. Horár navrhol, aby som si štrk na stavbu zoberal z potoka. Keď som štrk z potoka vyhadzoval, zastavil sa pri mne lesný strážca. Má povest prísného muža, obrátil sa na mňa s otázkou „**Aké aktivity to tu prevádzate!?**“ Hovorím, s horárom som dohodnutý, že tu postavím prameň. On na to, a to ste vy, čo ste postavili prameň Peňažná? Potom sa chvíľu hral po vreckách a podal mi 500 korún. Hovorím, ako ja k tomu prídem, on na to, nehovorte nič, ja viem, čo stojí benzín. Pri tejto stavbe som prvýkrát použil potočný kameň. Kanálovú rúru dodal vedúci roľníckeho družstva, cement zaplatil horár. Dosku s nápisom som vyhotovil doma. Názov Studený dostal podľa teploty vody, starí ľudia hovorili, že ju v horúčavách treba piť v malých dúškoch, lebo sa môžete opariť.

Pri potulkách prírodou som viac krát natrafil na váš prameň. Každý je iný a niečím výnimočný. Koľko ste ich doteraz postavili?

Doteraz som ich postavil 31. O stavbu doteraz posledného prameňa ma poprosil Jozef Rataj, vedúci Lesnej správy Ihráč, ktorý býva v Hornej Ždani. Je poľovník a jeho revír je nad obcou Horná Ždáňa v pohorí Vtáčnik. Cesta do lesa vedie okolo starého prameňa, ktorý slúžil obyvateľom ako napájadlo pre záprahy, na ktorých dovážali seno a drevo z lesa. Rozšírená cesta pri válove slúžila na križovanie vozov. Cesta v dĺžke asi 200 m pod prameňom bola taká úzka, že furmani s naloženými vozmi pri prameni museli

Postavený v doline Biely potok 3km od Ihráča

Postavený v Slašťanskej doline 5 km od Slaskej

hlasno pokrikovať, aby povozy oproti počkali, lebo vyhnúť sa nebolo možné. Prameň bol vedený dreveným žliabkom do dreveného válova pre napájanie dobytky. Prehnitý žliabok aj válov doslúžili, tak sme sa dohodli na stavbe prameňa. Stavať sa začalo 15. 9. na sviatok Sedembolestnej Panny Márie. Okolo vedie cesta ku križu na brale, tak sa pri prameni zastavili pútnici idúci pešo i na nákladiaku V35. Je to prvý prameň, ktorý som postavil v pohorí Vtáčnik, prvý, ktorý som postavil mimo Kremnických vrchov.

Všetky pramene ste postavili pri cestách, ale vodu nenájdete vždy pri ceste. Ako prebieha stavba prameňa?

Stavba prebieha v niekoľkých fázach. Prvou fázou je samotný nápad, potom vyhľadanie prírodného prameniska a stanovenie miesta na vymurovanie pra-

meňa. Pramenisko nemá vysychať ani za dlhotrvajúceho sucha. Na pramenisku sa postaví záchytná nádržka s prepadom. Zo záchytnej nádržky je vyvedené potrubie do prameňa, nad ním je prepadové potrubie v prípade zvýšenia prietoku v jar-ných mesiacoch. Z nádržky sa voda cez potrubie privedie na stanovené miesto pri ceste, kde sa vybetónuje najprv základ a naň vežička prameňa. Celú stavbu vždy treba prispôbiť terénu. Potrubie musí byť primerane vypádované. Niekedy sú pramenisko a vymurovaný prameň blízko seba, ale niekedy treba aj 100 metrov dlhý výkop na privodné potrubie. Treba mi pri práci vždy jedného pomocníka, ktorý mi mieša maltu, upravuje terén a prisúva potrebný materiál k stavbe prameňa. Ozdobné prvky a tabuľku, na ktorej je názov prameňa a dátum jeho vymurovania, si vždy pripravujem doma.

Priaznivcov stavbičiek murovaných prameňov môže zaujímať koľko materiálu a úsilia je treba na postavenie 31 prameňov. Pán Filanda čitateľom ponúka vlastnú sumarizáciu z ť vybudovaných prameňov:

Váha materiálu:

Priemerné rozmery vežičky prameňa: 50 x 50 x 150 cm	860 kg
Priemerné rozmery podlahy a múrikov: 150 x 250 x 12cm	1035 kg
Váha kameňov, štrku, piesku a cementu jedného prameňa	1895 kg
Doteraz hotových 31 prameňov - 1895 x 31 = 58 745 kg	59 ton materiálu

Na jeden prameň sa použije 5 vriec cementu. Jedno vreco váži 25 kg. 5 vriec x 31 pr. = 155 spracovaných vriec

Priemerný počet hodín potrebných na postavenie prameňa je cca 55 hod.

55 hod x 31 pr. = **1705 odpracovaných hodín**

Priemerná vzdialenosť prameňa od základne tam a späť je 15 km autom. na jeden prameň je potrebných 5 jázd z toho:

5 jázd x 15 km = 75 km
75 km x 31 pr. = **2325 km prejazdených doteraz.**

Zaujímavosti:

Najďalej postavený prameň od základne	40 km
Najbližšie postavený prameň od základne	250 m
Najnižšie postavený prameň	350 metrov nad morom
Najvyššie postavený prameň	1050 metrov nad morom
Najvzdialenejší privod vody potrubím od prameniska	120 m

Rozhovor s Jánom Filandom, lesníkom – budovateľom prameňov zanechá v poslucháčovi silný dojem. Odpovede na moje otázky nevnímal ako povinnú jazdu, pre tohto otvoreného, srdečného a pracovitého človeka boli skôr podnetom na takmer trojhodinový rozhovor naplnený spomienkami a skúsenosťami. Ján Filanda je človek s úzkym vzťahom k lesom, k vode v lesoch a k prírode. Stavia v našich chotároch pramene - technické diela s vlastným umeleckým vkladom. Túto záslužnú prácu robí z vlastnej iniciatívy a nezištne. S každým vybudovaným prameňom sa spája pútavý príbeh, ktorý si môžete prečítať na jeho internetovej stránke(www.filhistory.wbl.sk). Želajme mu veľa chuti do práce, pevnú ruku, veľa zdravia a nech ho neopúšťa inšpirácia a tvorivosť. ■

Do bednenia murujem teleso prameňa

Prameň Kečka, dôkladne priložiť

Karol Halák – horársky elegán

Viliam STOCKMANN

V rade spomienok na známym a zaslúžilým lesníkom si t. r. spomíname aj na 85. nedožitú narodeninu habovského lesníka - Karola Haláka.

Pri spomienke na neho sa mi vyba-vuje naše zoznamenie: ako pracovník lesného oddelenia Okresného národného výboru v Dolnom Kubíne som sa mal zúčastniť prerokovania zámeru výstavby veľkého rekreačného areálu na Zverovke – Adamculi. Keďže som tam bol nový, pri predstavovaní účastníkov rokovania ma okamžite zaujal on – distingvovaný elegán vo vyžehlenej lesníckej rovnošate s úhladnou zelenou kravatou, jemne pristrihnutými čiernymi vlasmi, kúzelne tvarovanými čiernymi fúzikmi a tirolským klobúkom. Napokon prioritným nebolo ani to ako vyzeral, ale najmä spôsob jeho vyjadrovania: čo slovo, to dôkladne premyslený odborný a vecný argument podaný pomalým a rozvážnym slovom. Taký bol Karol Halák, ozdoba všetkých lesníkov, Roháčov a Západných Tatier. Aj pri spomínanej akcii pod Roháčskymi plesami, všetci zástupcovia lesov a ochrany prírody rezolútne a podráždene reagovali na neslýchaný zámer, zlikvidovať jadro jedinečného roháčskeho kotla pre neprijateľné rekreačné účely. Jediný pán Halák si zachoval chladnú hlavu a pokojnými, nespochybniteľnými argumentmi presvedčal projektantov z Košíc o nezmyselnosti návrhu. Prešli roky, postavila sa vopred aj široká asfaltka, ale napokon v hodine dvanásť sa zo zámeru ustúpilo. Svoje ohnivo k dobre odvedenej práci mal nepochybne aj pán Halák.

Vždy som sa tešil keď som mal prácu na teritóriu Lesného závodu v Habovke, že sa stretnem s týmto elegánom. V dlhých rozhovoroch mi prezradil, že je rodák z Nového Mesta nad Váhom (čo ma prekvapilo), vždy som ho považoval za tatranského horského vlka, aj keď s vyberanými spôsobmi. Po základnej škole odišiel na štúdium do Banskej Štiavnice na Štátnu vyššiu lesnícku školu, ktorú absolvoval v roku 1949. Hneď po skončení vojenskej prezenčnej služby v roku 1951 ho láska k horám a prírode iniciatívne priviedla do Habovky, odkiaľ už nikdy neodišiel (len na večnosť). Prvé dva roky lesníckej praxe na

Lesnom závode v Habovke toho stihol neúrekom - prešiel funkciami od vedúceho hospodárskej prevádzky, cez vedúceho poľesia až po samostatného prevádzkového inšpektora. Ďalšie dva roky v súvislosti so zakladaním „zeleného pásu“ okolo brehov Oravskej vodnej nádrže bol prevelený k Lesotechnickým melioráciám na pracovisko Oravská priehrada. Ďalších 20 rokov, t.j. 1954 – 1974 pokračoval vo svojej rozbehnutej práci na Štátnych lesoch Lesnom závode Habovka. Po svojej päťdesiatke nasleduje malá zmena – prechádza na Správu Tatranského národného parku, pracovisko Zverovka do funkcie strážcu úseku Roháče – Oravice. V tých rokoch to bolo ešte len ochranné pásmo TANAPu. Záver svojho plodného profesionálneho života prežil v období 1990 – 1996 na Okresnom úrade v Tvrdošíne – a to mal už 70. rokov keď definitívne odišiel do dôchodku.

Bol to on, čo bol spolupredkladateľom návrhov na ochranu Juráňovej doliny, Osobitej, Sivého vrchu, Roháčskych plies, Mačích dier a Úplazíkov. Podieľal sa na vylúčení pastvy v Roháčoch už v roku 1953. Má zásluhy na zakladaní brehových porastov v obvo-de vodnej nádrže Oravská priehrada. V oblasti poľovníctva sa angažoval pri problematike a teórii selektívneho odstrelu jelenej zveri. Bol známym odborníkom na kamzíky a svište. V tomto odbore aj veľa publikoval, známa je jeho metodika na sčítavanie kamzíkov a svištov. Sporadicky bol prizývaný na zasadanie Poradného zboru TANAPu. Patril k zakladajúcim členom Horskej služby v Západných Tatrách, jeho práca na tomto poli bola ocenená Zlatým odznakom za činnosť a budovanie Horskej služby. Angažoval sa aj ako člen Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny.

Milý Karol, bol si známy svojim osobným šarmom a širokým spektrom vedomostí, takže pri Tvojom jubileu si na Teba nemožno nespomenúť. A propó - primerane to tam hore v rámci Tvojej francúzskej výchovy osláv. ■

Zaujímajú vás obdivuhodné stromy?

Jiří JUNEK

Euromedia Group – Knižný klub usporiadal 11. októbra 2011 v Paláci kníh Luxor na pražskom Václavskom námestí krst knihy autorky Márie Hruškovej a fotografa Jozefa Michálka PODIVUHODNÉ STROMY.

Knihu pokrstil botanik a publicista Václav Větvíčka a výtvarník a znalec stromov a dreva Martin Patříčný. Krst knihy zahájil a k príjemnej atmosfére prispel hrou na lesnice súbor trubačov - Strednej lesníckej školy B. Schwarzenberga v Pisku.

Stromy nie sú krásne iba na pohľad, ale po tisícročia sprevádzajú človeka aj ako jeho pomocníci: liečia, ochraňujú, poskytujú obživu – je možné takmer bez prehánania povedať, že bez nich by nebol na zemi život. Stromy sú však aj dávnymi svedkami našich dejín – veď ich vek často niekoľkonásobne prevyšuje vek človeka. Vyberme sa teda do po stopách týchto múdrych svedkov histórie a započúvajte sa do ich príbehov. Názvy kapitoly, ako napríklad Stromy, ktoré pomáhajú, Príbehy stromov, Rozprávkové motívy či stromy, stromy, ktoré ochraňujú k tomu lákajú. A ktorým pozoruhodným stromom je kniha venovaná? Nájdete v nej viac či menej známe borovice, buky, douglasky, duby, hraby, hrušky, jablone, jasene, javory, jedle, jarabiny, lipy, smrekovce, smrek, platany, tis. Samozrejme nie sú všetky, do jednej knihy by sa nevošli. Autori však v ich objavovaní a publikácii chcú ďalej pokračovať.

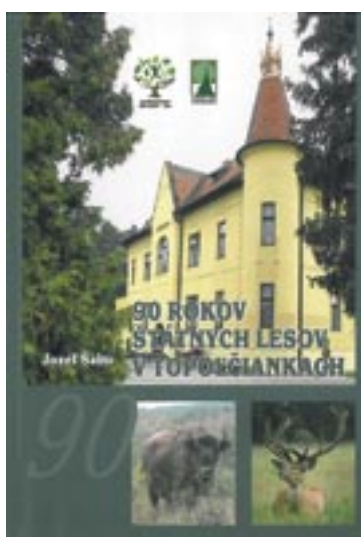
Na knihe sa niekoľkými kapitolami podieľali aj Jiří Křivánek, bývalý pracovník Vojenských lesov a statků, Pavel Kyzlík, z Dendrologického občianskeho združenia Dobříchovice a Jiří Stonawski z riaditeľstva Lesov ČR. Je sympatické, že v publikácii nie je opomenutý prínos lesníkov na ochrane pozoruhodných stromov. Čitatelia sa v nej dozvedia aj pozoruhodných stromoch, ktoré sa nachádzajú vo verejnosti neprístupných oblastiach Vojenských lesov a statků.

Výpravná publikácia prináša na 168 stranách 180 prevažne farebných fotografií rôznych formátov. Autorom zaujímavých fotografií je Jaroslav Michálek. Všetkých deväť kapitol je uvedených kresbami stromov Jaroslava Turka, grafická úprava je dielom V. Kintery. ■

Dejiny tejto lokality, pôvodne patriacej do majetku kráľa, sa začali písať už v stredoveku, pričom ju formovali viaceré šľachtické rody, ktoré mali panstvo Topolčianky vo vlastníctve. Úvodné vstupy autora do histórie prezrádzajú čitateľovi v akých podmienkach sa oblasť vyvíjala a s ňou lesníctvo, poľovníctvo i vychýrené zvernice, ako sa v priebehu dejín vyvíjalo vlastníctvo topolčianskych lesov a v súvislosti s tým aj spôsob ich obhospodarovania. K zásadnej kvalitatívnej zmene pokiaľ ide o hospodárenie s lesmi dochádza po prvej svetovej vojne, kedy bývalý majetok arcikniežaťa Habsburského prechádza do rúk štátu a ako samostatná organizačná jednotka Riaditeľstva štátnych lesov v Žarnovici tu začínajú pôsobiť Lesy Topolčianky. K rozsiahlym zmenám tu vo vlastníctve lesov dochádza opäť po druhej svetovej vojne, keď znárodnenú pôdu preberá do svojej správy Lesná správa Topolčianky. V tomto období obhospodaroval lesný podnik 19 000 ha lesnej pôdy. Autor spracoval jednotlivé obdobia lesného hospodárenia podniku až do súčasnosti, zachytáva problematiké etapy ovplyvnené extrémnymi prejavmi počasia, kalamitami, škodcami na porastoch i potrebou reagovať na zvernicové hospodárenie, ktoré má v Topolčiankach dlhodobú tradíciu založenú ešte šľachtickými majiteľmi. V neposlednom rade zaznamenáva najdôležitejšie miľniky v oblasti ťažby dreva a mapuje početné organizačné zmeny, ktorými podnik počas svojej existencie prešiel. Po roku 1989 dochádza v súvislosti s reprivatizáciou k zmenám vo výmere pôdy, čo malo vplyv i na spôsob hospodárenia, autor dokumentuje zmeny, ktoré nastali po zmene spoločenských pomerov a ekonomických podmienok v štáte. Zmeny sa dotkli ťažbovej činnosti, pridruženej drevárskej výroby, závod reagoval na vznik OZ Biomasa v Leviciach výrobou energetického dreva a štiepky, zaviedol predaj výrezov mimoriadnej kvality prostredníctvom dražby. Významné zmeny nastali v pestovateľskej činnosti, v ktorej zostali lesné podniky odkázané výhradne na vlastné zdroje. Ich efektívne využitie vyžadovalo zmenu spôsobu obnovy lesných porastov z holorubného na podrastový tak, aby bol zvýšený podiel prirodzenej obnovy.

V niekoľkých kapitolách venuje Jozef Šabo pozornosť charakteristike teritória z pohľadu jeho formovania v minulosti, súčasného reliéfu, geologickej stavby, klímy, vodnej siete, pôdnych pomerov, pestrosti fauny a flóry. Nemalý priestor je venovaný poľovníctvu a rybárstvu. V týchto oblastiach sú štátne lesy v Topolčiankach pokračovateľmi iniciatív, ktoré sa zrodili v predchádzajúcich storočiach, a ich snahou je realizovať ich v súlade s potrebami krajiny i spoločnosti, rešpektovať chránené oblasti i druhy a naviac cestou zvernicového chovu obohatovať faunu Slovenska už o takmer vyhynuté druhy zvierat. Je

Nová kniha v rodine lesníckej literatúry

Tatiana FIGUROVÁ

Len prednedávnom sme mohli byť svedkom osláv významného jubilea jedného z odštepných závodov nášho podniku – osláv 90. výročia vzniku štátnych lesov v Topolčiankach. Jednou z foriem, ktorými Odštepný závod Topolčianky pri tejto príležitosti vzdal hold svojim predchádzajúcim i súčasným pracovníkom sa stalo vydanie publikácie Jozefa Šabu pod názvom 90 rokov štátnych lesov v Topolčiankach. Jozef Šabo, dlhoročný pracovník závodu v Topolčiankach svojmu pracovisku a tunajším lesom venoval ako autor už celkom úctyhodný počet publikácií avšak táto je najrozsiahlejšia a má relatívne najkomplexnejší charakter. Aspoň v krátkosti ju chceme čitateľovi predstaviť.

známe ich úsilie o introdukciu zubrov do voľnej prírody, chov muflónov, jelenej i danielovej zveri či pokusy o chov jeleňníka bielochvostého.

Možnosti, ktoré lesy v minulosti ponúkali a ponúkajú i dnes pokiaľ ide o poľovnícke využitie, hodnotné poľovné revíry, chov zveri vo zverniciach našli svoj výraz v architektúre stavieb vybudovaných bývalými majiteľmi panstva, honosných interiérov a parkoch. Neodmysliteľne patria k Topolčiankam, pričom patria medzi najhodnotnejšie kultúrne pamiatky, o ktoré sa štátne lesy na Slovensku starajú. Ich význam podčiarkuje i fakt, že patrili medzi prvé, ktoré boli zaradené do siete významných lesníckych miest na Slovensku. Ide predovšetkým o Poľovnícky zámoček, park okrasných drevín a zvieracie plastiky Alojza Štróbla. K historickým zaujímavostiam priamo súvisiacim s lesným hospodárstvom patrí lesná železnica. Prírodné, umelecké a historické cennosti Topolčianok v správe štátnych lesov vytvárajú z tejto oblasti miesto atraktívne pre domácich i zahraničných návštevníkov.

Publikácia Jozefa Šabu vydaná pri príležitosti 90. výročia štátnych lesov v Topolčiankach ponúka čitateľovi mozaiku cenných informácií, predstavuje štátne lesy ako podnik s náročnou ťažobnou a pestovateľskou činnosťou, ekonomikou, od efektivity ktorej mnoho závisí, a zároveň je dokladom záujmu závodu i konkrétnych jednotlivcov o zachovanie a ďalšie zhodnotenie tunajšieho prírodného a kultúrneho bohatstva. Ukrýva sa za ňou celoživotný vrelý záujem autora o topolčianske lesy spolu s hodinami a hodinami štúdia a výskumu. Ku kvalite knihy s bohatou faktografickou a obrazovou výbavou prispela opätovná úspešná spolupráca autora s NLC vo Zvolene, konkrétne grafickou Máriou Gálovou a Milošom Sedláčkom. A i keď sa v knihe nájdu sporadické nedokonalosti – čitateľ by napríklad iste ocenil rozsiahlejší zoznam literatúry a použitých prameňov – ide o publikáciu v rodine lesníckej literatúry viac ako srdečne vítanú. ■

Čo bolo tohoročnou témou výstavy POĽOVNÍK - LESNÍK v Košiciach?

Jiří JUNEK

Kto je a čo robí pre verejnosť lesník a kto je a aké má poslanie poľovník? V zaujímavom prostredí Domu techniky v areáli hotelu Centrum v Košiciach sa koncom októbra už po deviaty raz konala výstava POĽOVNÍK – LESNÍK, tento raz s mottom LESY PRE ĽUDÍ. Na tejto výstave mala verejnosť možnosť nájsť na predchádzajúcu otázku odpovede.

Akciu zahájili lesnice a nasledovne privítal prítomných koordinátor akcie Peter Gerčák. Za generálne riaditeľstvo Lesov SR sa akcie zúčastnil organizačný riaditeľ Ján Kostrian a za mestské lesy Košice ich nový riaditeľ Tibor Tóth. Zároveň s touto akciou prebiehala aj súťažná prezentácia slovenských výrobcov nožov.

Verejnosť sa o lesníctve sporadicky dozvedá z rôznych zdrojov, no ide väčšinou o množstvo odborných termínov, ktoré sú doplnené laikom nezrozumiteľnou zmesou čísiel a dát. O náročnosti práce lesníka si podľa nich iba ťažko niekto urobí obrázok.

Lesníci využili túto výstavu, aby ukázali a verejnosti ponúkli svoje prevažne nezištné služby a možnosti pri poznávaní prírody pri turistike, výletoch – pri každej návšteve lesa. Nie iba pri zahájení výstavy, ale aj po celé tri dni jej konania sa lesní pedagógovia venovali deťom z košických a okolitých škôl, návštevníci získavali informácie o lesníckych náučných chodníkoch, cyklotrasách, prírodných zaujímavostiach, ale aj napríklad o chovu koní na Muránskej planine vodných na turistiku a hypoterapiu. Dozvedeli sa, že prakticky na každom ústredí OZ aj lesné správy sú zároveň lesníckymi informačnými kancelárkami, kde majú návštevníci lesa k dispozícii informačné aj propagačné materiály. Mapy, brožúrky aj pohľadnice si mohli z pestrej ponuky vybrať aj návštevníci výstavy. ■

Tajomný les v Starom Tekove

Dlhé horúce leto sa previalo do sviežej jesene. Príroda začala zlátiť svoje ihravé šaty a zelené zostávali len pichľavé ihličnany. Všimli si to i naši škôlkari v miniarboréte v Starom Tekove, o ktoré sa už o niekoľko rokov môžu starať a objavovať jeho krásu vďaka projektu Stromy poznania, organizovanému Národným lesníckym centrom š.p. LESY Banská Bystrica v zastúpení pracovníkov LS Topoľčianky Ing. Štefanom Nyulassym a Františkom Zbonkom. Páni lesníci sú už ich „starí známi“, ktorí sa s deťmi vždy porozprávajú o lese, jeho obyvateľoch, o práci lesníkov a hlavne o stromoch a ich význame pre život človeka.

Veľmi nás potešila ponuka pána Františka Zbonka na hrové popoludnie „Tajomný les“.

Popoludnie začalo pre deti netradičnou, no o to zábavnejšou zoznamovacou aktivitou. Každý z prítomných sa predstavil do šiškového mikrofónu, tzv. šiškofónu a prezradil, akým zvieratkom, ak by sa to dalo, by sa rád stal. Odpovede boli zaujímavé – rôzne domáce, lesné zvieratá, hmyz a našli sa aj zvieratá z exotických krajín. Pán Zbonka potom predstavil deťom väbníčku na jelene. Zvuky, ktoré z nej vychádzali, mnohí počuli po prvýkrát. No najväčším zážitkom bolo, že si to deti mohli aj vyskúšať. Veru vôbec to nebolo jednoduché. Porozprával deťom, aké sú pre zver nebezpečné frekventované cesty a deti sa mohli vžiť do pocitov zvierat, ktoré sa ocitnú na ceste v pohybovej aktivite, kde sa museli vyhýbať „nebezpečným“ (kartónovým) autám. Na ďalšom stanovišti hodom na cieľ mohli nakrížiť statného medveďa smrekovými šiškami. A veru medveď neodišiel hladný. V poslednej aktivite si deti museli predstaviť tmavý nočný les a so zaviazanými očami ho prejsť len vďaka vodiacemu lanu natiiahnutému medzi stromami. Prvé krôčiky boli veľmi nesmelé, no deťom sa hra zapáčila až tak, že lesom prešli niekoľkokrát.

Netradičné popoludnie prinieslo deťom veľa radosti, zábavy, spestrilo pobyt v materskej škole. U detí sa rozvíjal poznatkový systém, emočné prežívanie, kognitívne, komunikačné, informačné kompetencie, rozvíjala sa slovná zásoba, hrubá motorika, orientácia, odvahy a v neposlednej miere empatia so všetkým živým okolo.

Chceme sa aj touto formou poďakovať za zaujímavé a poučné aktivity, prostredníctvom ktorých sa deti stali citlivejšími voči prejavom ohrozovania zvierat v lesoch. ■

Deti a kolektív učiteľiek MŠ Starý Tekov

Z histórie lesného hospodárstva

Združenie lesnej prvovýroby – výraz spolupráce vlastníkov lesov na Slovensku

Zástupcovia štátneho, verejnoprávneho a súkromného lesného majetku na Slovensku a Podkarpatskej Rusi dňa 26.2.1933 v Bratislave založili združenie lesnej prvovýroby aby tak spoločne mohli účinnejšie čeliť dôsledkom svetovej hospodárskej krízy, ktorá katastrofálne doliehala aj na slovenské lesné a drevárske hospodárstvo.

Toto združenie spočiatku malo názov „**Voľné združenie lesných správ Slovenska a Podkarpatskej Rusi**“ (VZLS) so sekretariátom v Bratislave. Riadil ju ústredný výbor (ÚV) na čele s predsedom a generálnym tajomníkom. V ÚV mali zastúpenie oblastné (krajové) združenia tejto organizácie so sídlom v Bratislave, Žiline, Banskej Bystrici, Košiciach (neskôr v Prešove) a v Užhorode.

Účelom VZLS podľa stanov bolo: „*Hájiť záujmy lesného hospodárstva a súvisiacich odvetví v prospech členov, udeľovať im, resp. splnomocneným úradníkom informácie o situácii na drevárskom trhu, cenách dreva, aktuálnych otázkach lesného a drevárskeho hospodárstva v tuzemsku i zahraničí. Usilovať sa o dosiahnutie jednotnej cenovej politiky pri predaji dreva a prispieť k ozdraveniu drevárskeho hospodárstva zachovaním primeraných cien lesných produktov, podporovať priamy styk medzi lesnou prvovýrobou a konzumentmi dreva, hájiť záujmy organizovanej lesnej prvovýroby u štátnych úradov a inštitúcií*“.

Sekretariát ÚV VZLS pomáhal členským subjektom najmä sprostredkovať predaj dreva (ponuka, dopyt), zjednocovať minimálne ceny dreva, informovať o aktuálnej problematike lesného a drevárskeho hospodárstva atď. Za tým účelom každý mesiac vydávali „Informačný list / Informations Blatt“ o predaji dreva a cenách výrobkov na základe podkladov od jednotlivých členských organizácií a pravidelné informačné „Obežníky“. Minimálne ceny dreva stanovovali ústredná a oblastné cenové komisie VZLS a tieto boli pre členov združenia záväzné. Členský poplatok bol 10 halierov za 1 k. j. lesa + 50 Kč ročné predplatné za „Informačný list“. V roku 1942 vzrástol členský poplatok na 17 halierov za 1 k. j. lesa + 30 Ks znížené predplatné za „Informačný list“, ktorý od roku 1939 bol aj v nemeckom jazyku. Od roku 1939 prestal dochádzať na Slovensko informačný list z Prahy, vydávaný sesterskou organizáciou v českých zemiach (obsahoval aj správy zo Slovenska) a ktorý povinne odoberali majitelia lesov s viac ako 500 k. j. lesa, čím táto povinnosť zanikla. V roku 1944 sa predsedníctvo ZMLS uznieslo zvýšiť členský poplatok z 20 na 25 halierov za každý 1 ha zastúpenej lesnej plochy.

Pre zlepšenie prehľadu v cenových „Informačných listoch“ (prvý vyšiel v novembri 1933) boli jednotlivým krajovým združeniami a ich členským subjektom pridelené orientačné čísla: I – pre JZ Slovensko, II – pre severné Slovensko, III – pre stredné Slovensko, IV – pre východné Slovensko a V – pre Podkarpatskú Rus. Na sekretariáte združenia sa v roku 1934 zriadila mesačná evidencia voľného dreva na odpredaj u lesných správ iným ako miestnym kupcom a od roku 1939 bola

zriadená evidenčná kancelária, ktorá viedla nepredané zásoby lesných produktov.

V priebehu roka 1934 boli minimálne ceny dreva združením dvakrát zrevidované na základe čoho dňa 11.1.1935 cenový referenti združenia v Žiline dovtedajšie ceny dreva upravili a tieto sa mali v záujme celého lesného hospodárstva rešpektovať. Neskôr (1938) to boli smerné (informatívne) ceny, potom aj ceny maximálne. V roku 1940 vznikol Cenový úrad, ktorý upravoval a kontroloval ceny všetkých tovarov, vrátane dreva. Zvyšovať ceny bolo možné len s povolením tohto úradu. V roku 1944 bola zdôvodňovaná neudržateľnosť maximálnych cien dreva, ktoré negatívne ovplyvňovali celé lesné hospodárstvo.

V roku 1935 ÚV VZLS podporil sumou 25.000 Kč vydávanie časopisu „Les a drevo“, ďalej vydanie štatistického prehľadu lesných majetkov s rozlohou nad 50 ha, brožúry s pokynmi pre výkonný lesný personál, rukoväť pre drevorubača a iných publikácií.

V roku 1936 VZLS nahradila nová organizácia lesnej prvovýroby „Združenie majiteľov lesov na Slovensku a Podkarpatskej Rusi“ (ZML). Táto mala zastúpenie v „Ústrednej drevárskej rade“, ktorá bola vrcholnou inštitúciou všetkých lesníckych a drevárskych organizácií v ČSR a súčasne bola aj poradným orgánom vlády so zastúpením v „Drevárskom syndikáte“, ministerstve zemédelství, obchodu, financií, vnútra, sociálnej starostlivosti a zahraničia (zahraničný obchod). Jednotný príspevok pre Ústrednú drevársku radu na celom území republiky bol 10 halierov za každý 1 m³ odpredaného dreva presahujúcim 100 m³ resp. prm. Tento príspevok sa zdal nespravodlivým a vyvolal určité protesty. Od príspevku malo byť oslobodené aspoň palivové drevo. ZML naďalej vydávalo „Informačný list“ a príslušné „obežníky“.

V roku 1936 sa v Prahe konalo ustanovujúce zhromaždenie „Československej spoločnosti pre zvelebenie drevárskeho hospodárstva“ v ktorom malo zastúpenie aj ZML.

Snahy o vytvorenie „Lesného syndikátu“ od začiatku narazili na nepochopenie väčšiny majiteľov lesov na Slovensku. Po vzniku nanúteného celoštátneho „Drevárskeho syndikátu“ vytvorenie autonómneho lesného syndikátu stratilo aktuálnosť. Opodstatnenosť drevárskeho syndikátu bola viackrát spochybňovaná, ale napriek tomu ÚV ZML dňa 14.12.1937 podporil jeho zachovanie s tým, že sa od neho očakáva

väčší vplyv v prospech lesnej prvovýroby.

Od 1.2.1938 zriadil minister zemédelství Dr. Zadina na ministerstve samostatný lesnícky odbor VI s 3 oddeleniami: VI A - oddelenie pre reguláciu lesného a drevárskeho hospodárstva (prednosta – vrchný odborový radca Dr. Ing. Norbert Frejka), VI B - oddelenie pre organizáciu lesnej služby (prednosta – vrchný odborový radca Ing. Adolf Malec), VI C - oddelenie pre schvaľovanie a evidenciu LHP (prednosta – vrchný odborový radca Dr. Ing. Jozef Hart). Prispeli k tomu aj dlhodobé snahy ZML.

K zásadným zmenám došlo v súvislosti s nastolením autonómie Slovenska (dňa 14.3.1939 bol prijatý zákon o samostatnom Slovenskom štáte). Po zrušení „Zemédelské rady“ všetky právomoci prešli do kompetencie Ministerstva hospodárstva SR Skončila aj pôsobnosť „Československého drevárskeho syndikátu“ a jeho úlohy s príslušnými právomocami mala prevziať nová, autonómna, celoštátna inštitúcia lesnej prvovýroby.

Vládnym nariadením č. 121 zo dňa 23.5.1939 bola zriadená „Slovenská lesnícka a drevárska rada“ v Bratislave ako poradný zbor Ministerstva hospodárstva vo veciach lesníckych a drevárskych. Stala sa vrcholnou ustanovujúcou pre všetky zložky lesného a drevárskeho hospodárstva v Slovenskom štáte (lesná prvovýroba, obchod s drevom, drevársky priemysel). Predsedom rady sa stal Dr. Ing. P. Zátka, generálnym tajomníkom Ing. Ján Fridrich z lesníckeho odboru Ministerstva hospodárstva a tajomníkom Dr. J. Kempný. Členmi rady boli zástupcovia ministerstiev (hospodárstva, financií), obchodnej komory, drevárskeho obchodu a priemyslu, ako aj lesnej prvovýroby.

Zemské riaditeľstvo štátnych lesov a statkov pre Podkarpatskú Rus oznámilo, že od 1.1.1939 budú mať vlastnú organizáciu lesnej prvovýroby a preto zo ZML vystúpili. V dôsledku toho sa zmenil názov na „Združenie majiteľov lesov na Slovensku“ (ZMLS). K zmenám došlo aj v personálnom obsadení predsedov krajových združení, pre JZ Slovensko to bol veľkostatkár Leo Haupt – Stummer, pre Severné Slovensko veľkostatkár Ladislav Révay, pre Východné Slovensko so sídlom v Prešove veľkostatkár Alexander Sztáray a pre Stredné Slovensko lesný radca Ing. Róbert Binder riaditeľ štátnych lesov a majetkov v B. Bystrici. Na schôdzi ÚV ZMLS dňa 21.1.1939 zvolili nový ÚV v tomto zložení: Veľkostatkár František Pavel Pálffy (predseda), Ing. Jozef Biringer generálny riaditeľ štátnych lesov a majetkov na Slovensku (podpredseda), členmi predsedníctva sa stali uvedení 4 predsedovia krajových združení, ďalej delegát ministerstva hospodárstva Ing. Ondrej Klučár, delegát krajinského úradu Dr. Ing. Macko, vládny komisár mesta Banská Bystrica Michal Samuhel a vrchný odborový radca Ing. Peter Gonda.

S cieľom prispôsobenia organizačnej štruktúry ZMLS novozavedenému župnému zriadeniu v štáte od 1.1.1940 namiesto dovtedajších 4 krajových združení vzniklo 6 župných združení a to v Bratislave, Trenčíne, Ružomberku (podtatranské), Nitre, Banskej Bystrici a v Prešove.

Vyhláškou Ministerstva hospodárstva č. 35 z 1.3.1940 bolo ZMLS ustanovené za reprezentanta celej lesnej prvovýroby v rámci „Lesníckej a drevárskej rady“ a súčasne bolo

nariadené povinné členstvo všetkých majiteľov lesov s rozlohou nad 50 ha. V ZMLS bola aj skupina „malolesov“, na ktoré sa zameriavala činnosť „Zemského lesného zväzu na Slovensku“ (od roku 1940 „Slovenský lesný zväz“) s obchodnou náplňou (pomoc pri spracovávaní drevnej produkcie z „malolesov“).

Dňa 8.10.1940 na prvej schôdzi ÚV ZMLS po reorganizácii zvolili nové predsedníctvo združenia: Predsedom sa stal Ing. Jozef Biringer generálny riaditeľ štátnych lesov a majetkov na Slovensku, podpredsedami Ing. Ondrej Klučár prednosta IX. odboru Ministerstva hospodárstva a Leo Haupt – Stummer veľkostatkár v Továrnikoch pri Topoľčanoch. Členmi ÚV ZMLS boli: Michal Samuhel vládny komisár mesta Banská Bystrica, Ing. Ján Fridrich generálny tajomník Lesníckej a drevárskej rady, František Pavel Pálffy veľkostatkár v Budmericiach, odborový radca Ing. Peter Gonda riaditeľ verejnosúkľadných majetkov v Bratislave, lesný radca Ing. Róbert Binder riaditeľ štátnych lesov a majetkov v B. Bystrici, Ladislav Révay veľkostatkár v Turčianskej Štiavničke, Alfréd Zedwitz veľkostatkár v Moravanoch a lesný radca Ing. Vojtech Bukovčan riaditeľ štátnych lesov a majetkov v Solivare pri Prešove.

Vládnym nariadením č. 245 z 1.8.1941 sa zriadila „Lesnícka a drevárska ústredňa“, ktorá nahradila dovtedajšiu „Slovenskú lesnícku a drevársku radu“. Ústredňa na čele s prof. Ing. Kosljarom ako výkonný orgán Ministerstva hospodárstva bola poverená usmerňovať a upravovať pomery v lesnom a drevárskom hospodárstve. Súčasne zrušením vyhlášky č. 35 z roku 1940 odpadlo aj povinné členstvo majiteľov lesov s rozlohou nad 50 ha v ZMLS. Z dovtedajších 2.208 povinných členov reprezentujúcich 1.275.797 ha lesov, k 1.1.1942 zo združenia vystúpilo 416 majiteľov lesov s podielom 118.596 ha lesov, čo predstavovalo 9 % z pôvodnej rozlohy lesov. Vystúpili zväčša len majitelia „malolesov“ (iba 12 vlastnilo viac ako 1.000 ha lesa). Štátne lesy ostali členmi združenia naďalej.

ÚV ZMLS začiatkom roku 1943 vydáva pre členov združenia „apel“, v ktorom poukazuje na mnohé ťažkosti sprevádzajúce vojnové obdobie, ale napriek tomu nabáda slovenských majiteľov lesov na trpezlivosť a poctivú prácu s uvedomením si, že sú len prechodnými vlastníkmi lesov, ktoré spravovali už ich predkovia a budú ich spravovať aj potomkovia, čo znamená morálny záväzok nielen voči nim, ale aj k celému národu a štátu.

Na slávnostnej, jubilejnej schôdzi ÚV ZMLS, ktorá sa konala 23.2.1943 si pripomenuli úspešnú 10 ročnú existenciu združenia. Navrhnuté bolo, aby dlhoročný generálny tajomník združenia Karol Časlavský, ktorého mal nahradit prof. Ing. Viliam Illenčík, bol doživotným čestným členom združenia.

Na schôdzi ÚV ZMLS dňa 24.2.1944 zvolili na funkčné obdobie 1944 – 1946 za nového predsedu vládneho radcu Ing. Róberta Bindera, za podpredsedov veľkostatkára Ladislava Révaya a hlavného odborového radcu Ing. Ondreja Klučára.

Vojnové udalosti zabránili v ďalšej činnosti ZMLS. Po skončení vojny sa už existencia ZMLS neobnovila, ale funkčne ju nahradila „Lesnícka a drevárska ústredňa“ v Bratislave. ■

Július Burkovský

Ing. Jozef Biringer, ústredný riaditeľ štátnych lesov a majetkov

Pohľad na letovisko Harmónia.

Alexander Filípek

Lesník ktorého myšlienkam dáva dnešok za pravdu

Slovenské lesníctvo má množstvo osobností, ktoré stáli pri jeho formovaní a posúvali ho svojou prácou vpred. Niektoré z nich sa venovali výlučne lesníckej špecializácii, iné svojou činnosťou hranice prekračovali. Niektoré sú známe širokej verejnosti, iné iba úzkemu okruhu zasvätených. Jednou z tých menej známych, zato všestrannejších osobností slovenského lesníctva je i Alexander Filípek, ktorého 165. výročie narodenia sme si pripomenuli v tomto roku.

Alexander Filípek sa narodil 11. apríla 1846 vo Veľkom Grobe, kde jeho otec Jo-

sa Filípek prejavil nie len ako skúsený lesný hospodár dobre sa starajúci o zverený lesný majetok, ale i ako obdivovateľ a milovník lesa, ktorý sa k vnímaniu lesa ako estetického objektu snažil pritiahnuť aj verejnosť. Les chápal i ako miesto pre odpočinok, zotavenie a oddych od uponáhľaného moderného sveta. Skrátka les bol podľa neho ideálne miesto na rekreáciu. Preto začal okolo svojho pôsobiska v mieste, kde lesy Malých Karpát prechádzali do poľnohospodárskej krajiny, budovať lesné chodníky, mostíky cez potok a odpočívadlá s lavičkami. Lokalita

Modranská smotánka v roku 1922 – Filípek je šiesty zľava.

zef pôsobil ako notár. Študoval na reálnom gymnáziu v Bratislave a v rokoch 1865 až 1869 na Lesníckej akadémii v Mariabrunne pri Viedni. Po úspešnom ukončení štúdia sa zamestnal v Modre, kde ho zvolili za správcu mestských lesov - lesného radcu. Tak začalo jeho celoživotné účinkovanie v meste pod Malými Karpátmi. Účinkovanie blahodárne nie len pre tamojšie lesy, ale i pre kultúrny život mesta.

Pôsobenie Filípeka v modranských lesoch je spojené predovšetkým s bývalým klimatickým letoviskom Harmónia, ktoré je dnes súčasťou lesoparku Modra. Ihneď od svojho nástupu do funkcie

už predtým pre svoju malebnosť známa ako „Harmónia“ sa stala ešte príťažlivejšou a vyhľadávanejšou obyvateľmi Modry i širšieho okolia.

Keď časom s súvislosťou s rastom počtu návštevníkov vyvstala otázka ubytovacích možností, postavilo v roku 1888 konzorcium, ktorého členom bol i Alexander Filípek, v oblasti prvú vilu nesúcu meno „Harmónia“. V tomto čase získala Harmónia oficiálny štatút letoviska. A tak prvú vilu čoskoro nasledovali ďalšie – Iľona, Irén, Anna, Natália, Emma, postupne situované i mimo lesa. (V roku 1910 ich bolo 18 a v roku 1914 už 25.)

„Luftáci“ na prechádzkovom chodníku v Harmónii.

O chod letoviska sa staralo mesto, no k jeho rozvoju významne prispieval modranský turistický a okrášľovací spolok (založený 15. mája 1892), v ktorom Alexander Filípek pôsobil ako podpredseda. Členovia spolku značkovali turistické prechádzkové chodníky a vybavovali ich lavičkami, čím chceli zvýšiť prístupnosť a schodnosť modranských lesov a vzbudiť tak záujem o turistiku a krásy prírody. Postavili tiež rozhľadňu na Veľkom Kugli.

Aj keď s istým zveličením môžeme Harmóniu označiť ako Filípekovu srdcovú záležitosť, venoval sa i iným aktivitám. Podieľal i na pozemkovej reforme obcí ležiacich na úpätí Malých Karpát, chránil záujmy občanov pred panstvom a často pre nich vykonával zememeračské služby takmer bezplatne. Zapájal so do aktivít modranských Slovákov, bol spoluzakladateľom Meštianskeho kasína i Občianskej besedy v Modre a aktívne sa podieľal na organizovaní spoločenských podujatí, ľudových zhromaždení, divadelných predstavení či výletov.

Alexander Filípek sa prejavil ako prezieravý lesník. Pochopil, že les nie je len producent dreva a iných komodít, ale má i potenciál rekreačný a liečebný. Túto funkciu lesa sa snažil rozvinúť a ponúknuť ľuďom, čo sa mu aj podarilo. Jeho myšlienka ho prežila (zomrel 11. januára 1927) a žije dodnes. Veď najmä v dnešnej hektickej dobe je pre mnohých návštevníkov les oázou pokoja s blahodárnym účinkom na dušu. ■

Marek Vanga

Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen

Horáreň, v ktorej Filípek pracoval, dnes slúži ako turistická informačná kancelária.

Rak riečny zo Spadoliny pri Košiciach

„Rytier“ v pancieri

Nie každý z nás mal možnosť vidieť raka v jeho vodnom živle. Snáď naši otcovia a dedovia by vedeli viac rozprávať o love rýb a rakov do ruky v potokoch svojho detstva, ktorých si následne piekli na ohníku. Raka istú dobu v minulosti ničil takzvaný račí mor, veľké priemyselné znečistenie a poľnohospodárska veľkovýroba.

Aj teraz, ak sa cielene nezameriavate na jeho vyhľadávanie uniká pozornosti. Občas pri love rýb elektrickým prúdom počas ichtyologických prieskumov sa uloví niekoľko jedincov raka.

U nás žijú tri druhy raka a to rak riečny, bahenný a riavový. Všetky tri druhy sú celoročne chránené a spoločenská hodnota raka pri jeho nedovolenom privlastnení, alebo usmrtení je od 66.-€ až po 332.-€ v prípade raka riavového.

V čistých potokoch, alebo riečkach je výskyt raka riečného často krát prekvapivo hojný a na to, že ho tam žilo vo väčšom množstve prideme často krát až vtedy, ak uhynie, či už kvôli neznámemu ochoreniu, alebo sa stane obeťou pytlíctva, alebo otravy.

Telo raka je zložené z hlavohruďi a zaďočku. Charakteristickým znakom rakov je ich prvý pár nôh, ktorý sa premenil na mohutné klepetá. Klepeto je zbraň, ktorá slúži rakovi na obranu, ale aj k útoku.

Rak riečny je nočný tvor a zdržuje sa pri strmých brehoch vodných tokov. Cez deň je utiahnutý pod kameňmi, koreňmi, alebo v dierach vyhrabaných v brehoch. Dáva prednosť čerstvej potravine napríklad červom, mäkkýšom, larvám hmyzu, žubrienkam, ale zožerie napríklad aj uhynutú rybu.

O rakoch sa hovorí, že sú indikátormi čistoty vody. Rast raka je podmienený jeho zvliekaním. Obdobie zvliekania je pre raka najkritičnejším obdobím a je pre predátorov v tom období ľahšou korisťou.

Račice mávajú od 80 do 250 kusov vajčiek. Vyliahnutý ráčik dosahuje dĺžku len jeden centimeter. Z vajčiek sa v priemere vyliahne len 15 až 20 ráčikov niekedy v máji, začiatkom júna.

Rak riečny dorastá do veľkosti 12 až 16 cm, výnimočne nad 20 cm. Samce raka dorastajú do hmotnosti 100 až 160 gramov a samice od 80 do 85 gramov. Samič býva až 3-4 násobne viac ako samcov. ■

Stanislav Géci

Foto: autor

Strelecký pretek O pohár generálneho riaditeľa LSR

Už po jedenásty krát sa v príjemnom prostredí strelnice Blatiny Zámutov stretli priaznivci poľovníckej športovej strelby. Na palebnú čiaru sa postavilo celkom päťdesiattri strelcov vrátane družstva dôchodcov, hostí z Regionalnej Dyrekcie Krosno a Nadlesníctva Jelesnia z Poľskej republiky a hostí z Pilisi Parkerdo, Zrt. z Maďarska.

V piatich guľových a dvoch brokových disciplínach mohli strelci nastrieľať celkom sedemsto bodov. Najviac sa tomuto cieľu priblížil Ing. Anton MOLNÁR z OZ Palárikovo, s nástrelom 661 bodov, druhý v poradí sa umiestnil Ing. Igor GAVULA z OZ Sobrance, s nástrelom 660 bodov a tretí v poradí sa umiestnil Peter KRCHŇAVÝ

z OZ Levice, s nástrelom 656 bodov.

Z družstiev najpevnejšiu ruku mali a Pohár generálneho riaditeľa s odniesli reprezentanti OZ LEVICE v zložení KRCHŇAVÝ Peter a KELECSENYI Juraj s nástrelom 1301 bodov, druhý v poradí sa umiestnil OZ Palárikovo v zložení Ing. MOLNÁR Anton a KRÁZEL Stanislav s nástrelom 1293 bodov, tretí v poradí sa umiestnil OZ Semenoles Liptovský Hrádok v zložení Ing. LÁSKA Róbert a KOVÁČ Kristián s nástrelom 1274 bodov.

Vítazom ešte raz srdečne blahoželáme a prajeme tradične pevnú ruku, presnú mušku a STRELECTVU ZDAR! ■

Michal Dobranský, referent OZ Vranov
foto: autor

Dopestovať porasty s vysokou porastovou zásobou, rôznoveké, nerovnorodé, odolné, s kmeňmi mimoriadne kvality je cieľom každého zapáleného lesníka.

V podmienkach LS Mútne tento cieľ významne ovplyvňujú náhodné ťažby, ktoré viac či menej rozvracajú porasty v prevažne ihličnatých rovnovekých porastoch, aj keď prevažoval podrastový spôsobom hospodárenia. Smutný je pohľad na zväčšujúcu plochu suchárov 160 – 200 ročných porastov smreka v NPR Pilsko (5.stupeň ochrany kde nie je povolené spracovanie kalamity), ktoré ničí podkôrny hmyz. Pomyselná čiara medzi obhospodarovanými a nezásahovými porastmi, nárast holín, znížená odolnosť porastov a najmä porastových stien len urýchlila nástup jemnejších, prírode blízkych spôsobov hospodárenia s cieľom zabezpečenia trvalo existujúcej zásoby a nepretržitej obnovy porastov, zabezpečenia ich vyššej stability a odolnosti voči pôsobeniu biotických a abiotických činiteľov.

Po získaní poznatkov z odborných článkov a návštevu už vzniknutých objektov Pro Silva sme vytypovali spolu so zaničeným človekom pre les, pestovateľom LS Antonom Stopjakom, lokality na založenie objektov Pro Silva. V tejto myšlienke nás výrazne podporoval pestovateľ OZ Námestovo Ing. Martin Holubčík.

Od novembra 2008 sú na našej LS spracované a obhájené 2 objekty Pro Silva: Podhoľ o výmere 190 ha a Randová o výmere 95 ha (projekt vypracovali a obhajovali pestovateľ LS A. Stopjak a lesníci Ing. Martin Romaňák a Miroslav Kšenzulák). Naplnením výšky ťažieb za jednotlivé LC začiatkom roka 2009 sa naše zámery v objektoch Pro Silva obmedzili len na spracovanie pomiestnej kalamity, výchovu prečistkami, výchovné zásahy v porastoch do 50 rokov, obnova plôch po kalamite, ochrana proti buri- ne (vykonávaná len pri umelej obnove), ochrana proti zveri (len buk, jedľa a cenné listnáče). Keďže sme chceli uplatňovať zámery výchovy aj mimo objektov Pro Silva, uskutočnili sme v rámci LS ukážky vyznačenia ťažby s následnou realizáciou zásahov. Cieľom bolo či už zmeniť alebo utvrdiť myslenie kolegov pri realizácii zásahov. Ostali aj nezodpovedané otázky, na ktoré dá odpoveď čas.

Veľkým prínosom poznania prírode blízkeho obhospodarovania lesov bola služobná cesta do Schläglu v Rakúsku v júni 2010, kde som mohol vidieť niekoľko ročné výsledky premeny nestabilných smrekových monokultúr na stabilné zmiešané viacvrstvové lesy. Zaujímavé bolo vidieť výsledky práce so svetlom, ktorá je základom výberkového obhospodarovania lesov.

Nadobudnuté teoretické ale aj skromné praktické poznatky a výmena skúsenosti o prírode blízkom obhospodarovaní lesa nám pomohli pri založení tretieho objektu Pro Silva na našej lesnej správe.

Za hospodárením
v objektoch
PRO SILVA

Objekty Pro Silva nie sú zát'azou

Objekt Tokárovka s výmerou 1020 ha je na väčšej časti totožný s génovou základňou pre drevinu smrek o výmere 736 ha. Účelom založenia je zachovania kvalitného genofondu a maximálneho využitia produkčného potenciálu dreviny smrek v prirodzenej obnove. Umelou obnovou zabezpečiť vnesenie jedle, buka, smrekovca a cenných listnáčov do smrekových monokultúr. Zámerom je naštartovať a neskôr využívať prirodzené autoregulačné procesy, ktoré vplývajú na porastovú zásobu a kvalitu.

Rok 2011 je posledným rokom platnosti LHP, takže sme mohli navrhované opatrenia zakomponovať do nového PSL platného na obdobie ďalších 10 rokov. Pri prejednávaní návrhu opatrení so zriaďovateľom PSL firmou Euroforest v objektoch Pro Silva boli realizované všetky požiadavky lesnej správy (niektoré navrhované opatrenia lesnou prevádzkou vyvolávali u zriaďovateľa obavy o jeho naplnení). Vysoko musím hodnotiť prehľad o jednotkách priestorového rozdelenia lesa u lesníkov, ktorí tiež mali veľký záujem o čo najzodpovednejšie vypracovaný PSL.

Funkčné poslanie gébovej základne a objektov Pro Silva je v PSL zohľadnené osobitným režimom hospodárenia. Významnou odlišnosťou oproti bežnému obhospodarovaniu, dotýkajúcou sa modelov hospodárenia, je predĺženie rubných a obnovných dôb podľa prevádzkových súborov a zmien zásad hospodárenia. Predĺženou obnovnou dobou a kombináciou jemnejších spôsobov hospodárenia dáva lepšie predpoklady na zabezpečenie obnovy smreka cestou prirodzenej obnovy aj v zložitejších porastových podmienkach

s použitím špecifických obnovných postupov. V obnovných ťažbách je navrhnutá obnovná doba od 40 (už v rozpracovaných porastoch) do 70 rokov (v porastoch nerozpracovaných). Spôsob vykonania obnovného zásahu je navrhnutý kombináciou účelového výberu a skupinového výberu. Účelový výber je zameraný na odstránenie poškodených jedincov a podporu kvalitných stromov, skupinový výber je zameraný na uvoľňovanie skupín prirodzeného zmladenia. Snahou je dosiahnuť prirodzenú obnovu smreka v rozsahu 70-100%. Dreviny zvyšujúce stabilitu a odolnosť smrekových porastov ako jedľa a buk sa budú vnášať formou podsadiet, smrekovec a cenné listnáče pri umelej obnove. Vo výchove lesných porastov bude prvoradá podpora kvalitných jedincov dreviny smreka so zameraním na podporu ich budúcej fruktifikácie ako aj podpora kvalitných jedincov ostatných drevín (jd, bk, bo, jh) zvyšujúcich stabilitu a odolnosť porastov. Prevládajú budú úrovňové prebiecky s navrhovanou intenzitou 10–15% (doterajšia intenzita 8–10% vykonaných zásahov sa javí ako nedostačujúca, aj keď bola vyššia ako plánovaná intenzita 6%).

Som presvedčený, že objekty Pro Silva založili a budú obhospodarovať lesníci, ktorým bude tento spôsob hospodárenia pomáhať, nie ich zaťažovať a radi sa podelia o svoje poznatky a skúsenosti. ■

Rudolf Traj
vedúci LS Mútne

ČASŤ LEGENDY JE VŤIPNÁ

				Pomôcky: Adua, amia, Akita, Akron	obnosené šaty	stará britská obchodná loď	americký miliardár (skr.)	tetin muž	nevŕtná Terézia	prvý latinský preklad Biblie	Pomôcky: Itala, karaka, molodec	vojdu dnu ako strela	bruchá volov	vrstva na muchotlapke	citostlovec údivu	vprav do mysle	kórejská firma pri Slotovej Žiline	atómová energia (skr.)		začiatok tajníčky 2	muž podobný Emilii
				terajší pionieri							žena na zväbenie muža účinky								EČV zo Zahoria		
				koniec tajníčky 1															2/3 Zeme očistíme špinavé gate		
				začiatok arbitráže dunia ako Perún			spracuje na trfici snivali i básnili						päta Pražana arabský terorista					omotaj talianske ženské meno			
	zápasník s bykami	patriace mužovi z raja	listnatý strom besne zúrili					alelo-morfa podvádzalo					žuje bylina na červené farbivo				výzva okresný tajomník (skr.)				
jedlo SMK									mesto v Japonsku hovádo na Hanej						postupne zoder nepriateľ pijana					Dolno-kubičan	
začiatok tajníčky 1										kus tapety popevok v krčme			lesná víla (skr.) opitá v hospode			predpona (turbína) začiatok vlaku					
typická pre kaňu						modly z TV stýkal sa (v obci)					nádoba pri studni starší Slovan						ázijský veľtok oválna plocha				
bahníkovec (zool.)					plod zo Sicílie otravný človek						strepalo sa z višne hřba zemiakov							štihla Eduarda začiatok- nik			
řavá strana doliny					otklá z hrusky mesto v USA				zem na čizmách životné okolnosti							kód Vanuatu posunutie vozňa			koniec chleba americký dolár		
ovčia vlna (skr.)				air traffic control (skr.) zazrie			ukradla pluhom chudá Katarína								ste páchatelmi hmyz v kuchyni						
háklivá časť tela							axiálha nezávislý poslanec (skr.)						junák v Moskve muž so sekerou								
	symbol Bushovej Ameriky	starý televízor ručná práca (skr.)						utľč skratka namiesto súhlasu					to je ale... centrum Kežmarku								
koniec tajníčky 2																					
rukami úpenlivo prosila								soľ kyseliny kyanatej													

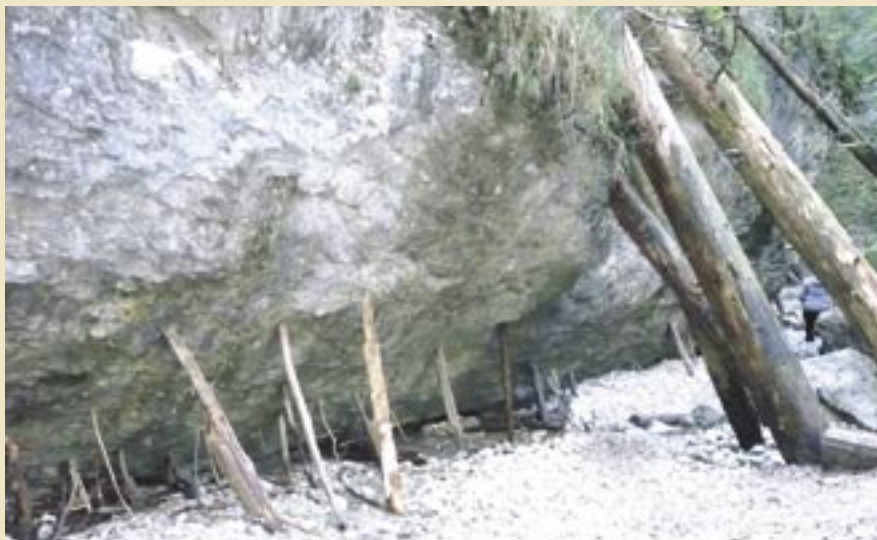

Uveríte?

Skalný masív sa za pol roka posunul o 26 centimetrov, hrozí zavalenie tiesňavy

Hrozbu zbadali aj náhodní návštevníci, ktorí sa, každý podľa svojich možností, snažili počas turistickej sezóny skalný masív stabilizovať podperami. Odborníci však upozorňujú na nastávajúce vykurovacie obdobie, kedy by podpery mohli poslúžiť aj ako palivo pre slabšie sociálne skupiny. ■

Rubriku pripravuje Ferko Tárjako

Zasmejte sa

Najlepšou prácou je dobre zaplatený oddych

Sinajský polostrov. Veľa rokov pred Kristom.

Vodil Mojžiš Židov 10 rokov po púšti, kamsi ich priviedol a pýta sa ich:

- Páči sa vám tu?
- Nepáči. - odvetili Židia - Niečím to tu páchne!

Vodil Mojžiš Židov ďalších 10 rokov po púšti, kamsi ich zase priviedol a pýta sa ich:

- Páči sa vám tu?
- Nepáči. - odvetili Židia - Niečím to aj tu páchne!

Vodil Mojžiš Židov ďalších 20 rokov po púšti, kamsi ich zase priviedol a pýta sa ich:

- Páči sa vám tu?
- Páči. - odvetili Židia - Tu to nepáchne!
Odtedy majú Arabi naftu a Židia čerstvý vzduch.

Mužský hlas volá požiarnikom:

- Horí mi dom! Horí mi dom!
- Dobre, dobre, hneď tam budeme. - upokojuje ho hasič - A ako sa k vám dostaneme?
- Už nemáte tie veľké červené autá? - čuduje sa vyhorenc.

Naše zariadenia

Chata Dobrá Voda

Milan LONGAUER

Ďalšie ubytovacie zariadenie OZ Levice, ktoré vám chceme ponúknuť k využitiu na rekreáciu, má pekné pomenovanie - Dobrá Voda. V prostredí Štiavnických vrchov pod Sitnom nájdete pekné tiché prostredie na relax a príjemné prežitie dovolenky pre 10 ubytovaných. Vybavenie chaty ešte umocňuje tento zážitok. Vhodne ho dotvára aj exteriér s vonkajším krbom a altánkom. Lokalita Počúvadlo vzdialená 6 km od chaty je zárukou poskytnutia zaujímavých možností strávenia voľného času pre rôznoveké skupiny záujemcov. Jednou z príležitostí je aj návšteva Lesníckeho náučného chodníka Banský jarok. Bližšie informácie o náučnom chodníku nájdete v časopise Lesník 12/2010.

Počúvadlo - jazero patrí medzi najnavštevovanejšie lokality v oblasti Banskej Štiavnice. Rozprestiera sa na rozlohe 12 ha. Je obľúbeným letným ale aj zimným rekreačným strediskom chatárov, turistov, detských táborov a miestom kultúrnych podujatí.

Obec Počúvadlo leží v južnej časti Štiavnických vrchov v eróznej kotlině – pramenisku Počúvadlianskeho potoka. Vrchovinný chotár z andezitov siahajú severným výbežkom doliny Klastavského potoka pod Sitno, ktoré je najvyšším vrchom Štiavnických vrchov 1009 (m.n.m.) a predstavuje výraznú krajinnú dominantu. Z jeho vrcholu je široký kruhový výhľad. Strmé skalné steny z andezitu chránia vrchol z troch strán. Sitno je charakteristické jedinečným striedaním panónskej a karpatskej flóry. Je miestom výskytu viacerých chránených druhov rastlín a živočíchov. Oblasť Sitna je považovaná za kolísku európskej turistiky v stredných polohách. Na vrchole Sitna je v mesiacoch máj až september v prevádzke rozhľadňa, ktorá zároveň plní funkciu

informačného strediska.

V oblasti pod Sitnom žili roľníci už v mladšej dobe kamennej. Samotný vrchol bol osídlený už v období praveku. Počas archeologických prác tu bolo odkryté mohutné lužické hradisko. Potvrdzujú to archeologické výskumy, na ktorých sa v 19. storočí podieľal aj Andrej Kmeť. Vzácné sú aj nálezy pokladov z doby bronzovej. Neskôr vzniknutý stredoveký hrad patrila Kohárovcov, potom Coburgovcom. V obci sa tradujú povesti o tom, že na vrchu Skalka 740 (m.n.m.) bolo kedysi dávno tiež hradisko. Prvá písomná zmienka o obci Počúvadlo je z roku 1333, ale predpokladá sa, že stredoveké slovenské osídlenie bolo o niekoľko storočí skôr. Obec patrila hradu Levice a od 17. storočia Banskej komore. Do roku 1526 sa pre označenie Počúvadla používali pomenovania ako Pocholla, Pochyvilla. V 19. storočí sa zaviedol maďarský názov Bacsófalva. Terajší názov pravdepodobne vznikol podľa zakladateľa Pocha. V urbárskom spise z roku 1554 je uvedené, že v Počúvadle sa nachádza nový mlyn, čo naznačuje polohu vtedajšej obce v Sklenárovej doline pod Počúvadlianskym jazerom. Vo vtedajšej obci sa nachádzala huta na sklo, ďalej stupy a mlyn, čoho existenciu potvr-

dzuju nálezy mlynskeho kameňa a kusov železa. Obyvatelia sa zaoberali ťažbou dreva, hrnčiarstvom, uhliarstvom a poľnohospodárstvom. K najväčším historickým pamiatkam patrí Barokový evanjelický kostol z roku 1771, prestavaný v roku 1801 s pôvodným organom a zvonicom. Pozoruhodné je, že kazateľnica v kostole pochádza z druhej polovice 17. storočia a má vzácnu ornamentiku. Prístup do obce je z cesty, ktorá vedie z Banskej Štiavnice cez Štiavnické Bane, za ktorými sa odbočuje smerom na Počúvadlianske jazero. Vo vzdialenosti 4 km od jazera cesta prechádza popri obci Počúvadlo do obce Baďan, kde sa rozčleňuje na cesty, ktorými sa možno dostať do Prenčova.

Aj obcou prechádza Náučný chodník Počúvadlo. Začína v hornom konci obce pri pamiatke dobovej architektúry z minulého storočia - dome s typickými zachovanými miestnosťami (pitvor, komora), ďalej pokračuje k zvonici z 13. storočia a k sýpke v blízkosti kostola. Ďalšou zastávkou je 450-ročný buk (najstarší na Slovensku), ktorý má obvod kmeňa vyše 5 metrov. Buk sa nachádza v lese za obcou, odkiaľ sa po vyznačenej trase možno dostať na vrch Skalka. Odtiaľ vidno napríklad aj 30 km vzdialenú Levice. ■

Receptár Jelenie stehno s dubákmi

Suroviny:

800 g jelenieho stehna, 50 g bielej slaniny, 150 ml oleja, 3 zelery, 1 mrkvu, petržlen, 1 cibuľu, 50 rajčinového pretlaku, divoké korenie (2 bobkové listy, 4 guľôčky nového korenia, 8 guľôčok celého čierneho korenia) 4 väčšie dubáky, 0,5 l kuracieho alebo zeleninového vývaru, 2 cibule šalotky, 4 polievkové lyžice creme fraiche (šľahačkový kyslý krém)

Postup:

Mäso nakrájame na valčeky po

vláknach a našpikujeme slaninou, osolíme, okoreníme a opečieme do zlatista zo všetkých strán. Na rovnakom oleji, na ktorom sme opekali mäso, orestujeme štvrtinu zeleru, mrkvu, petržlen na kocky asi 1 cm, do zeleniny pridáme korenie. Keď je zelenina opečená do zlatohneda, pridáme cibuľu na rovnako veľké kusy a orestujeme. Potom pridáme rajčinový pretlak a tiež orestujeme a zalejeme vodou. Keď sa základ zavarí, vložíme doň opečené mäso a dusíme domäkka. Potom mäso vyberieme, omáčku precedíme a vývar, čo zostane, zredukujeme na hustú omáčku, do ktorej pridáme nakrájané dubáky.

Pyré: na oleji orestujeme šalotku najemno do sklovita, zalejeme kuracím alebo zeleninovým vývarom a pridáme

ošúpaný a na menšie kusy nakrájaný zeler a varíme do mäkka. Precedíme a necháme poriadne odkvapkať. Zeler rozmixujeme na pyrú, potom pridáme creme fraiche, osolíme a okoreníme. ■

Ahoj deti,
 Aj dnes som pre vás pripravil puzzle so zvieratkami. Ak chcete získať veselý stromček a ceruzku s panáčikom, vystrihnite jednotlivé diely, poskladajte a nalepte ich na papier. Poskladaný obrázok podpíšte, pridajte váš vek a poštovú adresu.

Váš kamarát

jazvec Mišo

jazvec Mišo

Moja adresa je:
 jazvec Mišo
 redakcia časopisu Lesník
 Námestie SNP č.8
 976 55 Banská Bystrica

Kalendár akcií

25.11.2011 - 27.11.2011
CELOŠTÁTNA VÝSTAVA
ZVIERAT XIV. ROČNÍK
 Agrokomplex Nitra

2. - 21. 12. 2011
DNI VIANOČ
22. ročník predajnej výstavy
spotrebného tovaru
 Incheba Bratislava

27.11.2011 - 27.11.2011
FARMÁRSKE TRHY
 Agrokomplex Nitra

01. - 02. 12. 2011
VINUM LAUGARICIO
7. výstava vína, vody
a destilátov
 Výstavisko EXPO CENTER Trenčín

Životné jubileá

NOVEMBER 2011

50 rokov

Turček Peter, vedúci LO, LS Hrušov
 – OZ Topoľčianky

Ing. Mokrý Ján, riaditeľ OZ
 – OZ Prievidza

Haluza Pavol, vedúci LO, LS Nové Mesto
 nad Váhom – OZ Trenčín

Vraniaková Mária, účtovník
 – OZ Slovenská Ľupča

Ing. Michníková Iveta, hlavný účtovník
 – OZ Semenoles, Lipt. Hrádok

Ing. Pápeš Milan, vedúci výroby
 a ekonomiky – OZ Biomasa, Levice

Ing. Meliš Peter, VORŠ – oblasťný
 kontrolór – GR BB

60 rokov

Frkáň Jaroslav, referent vnútornej
 správy – OZ Žilina

Ing. Jackulík Ladislav, fakturant dreva
 – OZ Slovenská Ľupča

Šimonek Anton, vedúci ES,
 ES Žarnovica – OZ Žarnovica

Cibuľa Ján, vedúci LO, LS Klenovec
 – OZ Rimavská Sobota

Molnár Vladimír, vedúci LO,
 LS Krásnohorské Podhradie
 – OZ Rožňava

Ing. Štefánik Ján, riaditeľ OZ
 – OZ Prešov

Ing. Ovesný Michal, vedúci LO,
 LS Lukov – OZ Prešov

Fedorko Michal, vedúci LO,
 LS Koškovce – OZ Vranov nad Topľou

Odchod do starobného dôchodku

Toma Serafín, vedúci LO, LS Trábeč
 – OZ Topoľčianky

Ing. Sečiansky Anton, vedúci
 LS, LS Ždáňa – OZ Žarnovica

Ing. Helena Turská

Opustili nás:

Ing. Milan Petrovský
 91 rokov, bývalý ekonomický
 námestník riaditeľa ŠL Topoľčianky

Július Palík, 72 rokov

Češť ich pamiatke.

Na symbolickom lesníckom cintoríne pribudlo ďalších 32 mien ľudí, ktorí zomreli pri práci v lese

V areáli Vydrovskej doliny pri Čiernom Balogu sa v piatok 28. októbra, tak ako každý rok, uskutočnil pietny akt venovaný pamiatke obetí lesov. V tomto roku pribudlo na drevenej palisáde ďalších 32 tabuliek s menami zosnulých. Spolu už Symbolický lesnícky cintorín pripomína 294 ľudí, ktorí za posledných tridsať rokov zahynuli pri práci v lesoch na Slovensku.

Práca v lesoch je ťažká, mimoriadne nebezpečná a vyžaduje si skúsených pracovníkov. „Najmä pri kalamitných suchých porastoch je ťažké určiť, ako sa bude strom pri stínke správať,“ pripomenul generálny riaditeľ podniku Igor Vizslai. Mimoriadne dôležité je preto okrem iného aj dodržiavanie bezpečnostných predpisov.

Symbolický lesnícky cintorín vznikol ako širšia súčasť Lesníckeho skanzenu vo Vydrovskej doline pri Ústredným miestom cintorína, ktorý

využíva prirodzené lesné prostredie je machom porastené bralo, nachádzajúce sa v prítmí lesného interiéru. Na brale, cez ktoré preteká vodopád, je umiestnený unikátny

re kmeňa stromu. Bralo nesie nápis „Večne im spievajú lesy...“. Vo vstupnej časti sa nachádza zvonica, ktorej bronzový zvon bol odliaty rukami majstra zvonolejára Viliama Ne-

mkyho z blízkeho Hronca.

-vr-

